

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**AİLE ÖNGÖRÜLEMEZLİĞİ, REDDEDİLME
DUYARLILIĞI VE ŞİDDET İLİŞKİSİ**

Ayşenur TUTUCU

Denizli-2021

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
AİLE DANIŞMANLIĞI BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**AİLE ÖNGÖRÜLEMEZLİĞİ, REDDEDİLME DUYARLILIĞI VE
ŞİDDET İLİŞKİSİ**

Ayşenur TUTUCU

Danışman

Prof. Dr. Nalan KALKAN OĞUZHANOĞLU

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Bu çalışma, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Aile Danışmanlığı Bilim Dalı'nda jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan: Prof. Dr. Erdinç DURU

Üye: Prof. Dr. Nalan KALKAN OĞUZHANOĞLU (Danışman)

Üye: Doç. Dr. Raşit AVCI

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun ...../...../.....
tarih ve ...../..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa BULUŞ

Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Ayşenur TUTUCU

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamın her aşamasında bilgi birikimi ve geri bildirimleriyle yol gösteren, sorularıma cevap veren, ihtiyacım olduğunda ulaşabildiğim, yanımda olduğunu hissettiğim çok değerli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Nalan KALKAN OĞUZHANOĞLU'na saygılarımı sunuyorum ve teşekkür ediyorum.

Tez jüri üyelerimden biri olan ve yüksek lisans eğitimimde deneyimleriyle yol gösteren Prof. Dr. Erdiñ DURU'ya, tez jürimde yer alan ve bu sayede kendisiyle tanışmaktan mutlu olduğum Doç. Dr. Raşit AVCI'ya; çok değerli katkıları sayesinde tezimin daha iyi bir yere gelmesine yardımcı oldukları için teşekkür ediyorum.

Yüksek lisans eğitimim süresince; deneyimlerimden yararlandığım, süpervizyon sürecimi yürüten ve uygulama alanında daha iyiye gitmeme yardımcı olan değerli hocam Doç. Dr. Ahu ARICIOĞLU'na ve engin birikimleriyle aile danışmanı olma sürecimde katkıları olan kıymetli hocalarım Prof. Dr. Osman İsmail ÖZDEL, Prof. Dr. Murat BALKIS, Prof. Dr. Şahin KAPIKIRAN ve Dr. Öğretim Üyesi Turgut TÜRKDOĞAN'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Lisans hayatımda iyi bir eğitim almama sağlayan, psikolog olma yolunda üzerimde emekleri olan Ege Psikoloji Bölümü öğretim üyeleri ve araştırma görevlilerine çok teşekkür ediyorum. Ayrıca lisans hayatım boyunca ve sonrasında hep yanımda olduklarını bildiğim canım arkadaşlarım Elif BARTAN, Esra ÇELİK ve Betül YAMAN'a; bana çok güzel dostluklar kazandıran, muhteşem deneyimler yaşatan, şimdi faaliyete devam etmese de o ruhu hala taşıdığımız Ege Üniversitesi Ebru Sanatı Topluluğuna çok teşekkür ediyorum.

Pandemi sürecinde olduğumuz için verilerimi çevrimiçi olarak toplamak zorunda kaldım. Birçok yerde paylaşım yaptım ve dönüt almak bazen çok zor oldu. O yüzden bu çalışmaya katılım sağlayan ve katılımcı bulan herkese çok teşekkür ederim.

Bana her zaman sevgisini hissettiren, beni destekleyen, yol gösteren, sakinleştiren, canım annem Gülçin TUTUCU'ya; her zaman yanımda olduğunu bildiğim, arkamda dağ gibi duran, ilgisini, sevgisini hissettiğim canım babam Suat TUTUCU'ya hayatımda oldukları ve bu zorlu tez yazma sürecinde bana katlandıkları için sonsuz teşekkür ediyorum. Her zaman sırtımı dayayabileceğimi bildiğim, her anımda desteklerini hissettiğim, bana kardeşlik duygusunu yaşatan canım ablalarım Sıdika BİLEN ve Şenay GÖRGÜLÜ'ye çok teşekkür ederim. Böyle öngörülebilen ve sevgi dolu bir aileye sahip olduğum için çok şanslıyım, sizler benim en büyük şanslısınız. Bana eniştelik yerine abilik yapan Ömer BİLEN ve Onur GÖRGÜLÜ'ye, tez savunmam var deyince “Biz seni savunuruz” diyen neşe kaynaklarım, canım yeğenlerim Kağan BİLEN ve Rüzgar BİLEN'e teşekkür ederim.

Son olarak; bu tez çalışması, benim çocuğum gibi oldu. Bu süreç boyunca; öğrenme, gelişme, anksiyete, sorumluluk, yeterlilik gibi birçok şeyi ve farklı duyguları bir arada yaşadım. Danışmanım Nalan hocamın da dediği gibi “Çocuk kolay doğmaz, zahmetli iştir...” Ben de bu tezimi bitirerek zahmetli bir işi başardığım için kendimi tebrik ediyor ve kendime teşekkür ediyorum...

ÖZET

Aile Öngörülemezliği, Reddedilme Duyarlılığı ve Şiddet İlişkisi

TUTUCU, Ayşenur

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri ABD,

Aile Danışmanlığı Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Nalan KALKAN OĞUZHANOĞLU

Temmuz 2021, 88 sayfa

Bu çalışmanın amacı; aile öngörülemezliği, reddedilme duyarlılığı ve şiddete yönelik tutum arasındaki ilişkilerin ve değişkenlerdeki cinsiyet farkının incelenmesidir. Araştırmanın modeli ilişkisel tarama modelidir. Araştırma, çevrimiçi ortamda yürütülmüştür. Araştırmanın örneklemini; 99 farklı üniversitede okuyan, 68 farklı şehirde yaşayan ve anne babası sağ olan 601 lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Bu araştırmada; “Kişisel Bilgi Formu”, “Geçmişe Dönük Aile Öngörülemezliği Ölçeği”, “Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği” ve “Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Veriler, SPSS 21 programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde, Bağımsız Örneklem t Testi, Mann Whitney U Testi, Pearson Korelasyon Analizi, Spearman Korelasyon Analizi ve Basit Doğrusal Regresyon Analizi kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları değerlendirildiğinde; değişkenlerden sadece şiddete yönelik tutumun ve alt boyutlarının cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaştığı ve erkeklerin şiddete yönelik tutumlara daha olumlu baktıkları saptanmıştır. Aile öngörülemezliği toplam puanı ve tüm alt boyutlarının, reddedilme duyarlılığı ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Aile öngörülemezliğiyle, şiddete yönelik tutum arasında genel olarak ilişki olmadığı, alt boyutlarla olan ilişkinin ise çok zayıf olduğu söylenebilir. Aralarındaki en güçlü ilişki, baba disiplin öngörülemezliği ve bedensel ceza alt boyutu arasındadır, ancak bu ilişki de zayıf olarak nitelendirilebilir. Yapılan Basit Regresyon Analizi sonucunda; reddedilme duyarlılığındaki varyansın; öğünlerle ilgili öngörülemezlikler ile anne doyum ve disiplin öngörülemezlikleri yaklaşık %1’ini, finansal öngörülemezlikler ve baba disiplin öngörülemezliği %2’sini, baba doyum öngörülemezliği %3’ünü ve genel aile öngörülemezliği ise %4’ünü açıklamıştır. Babanın öngörülemeyen davranışlarının, reddedilme duyarlılığı üzerinde daha büyük etkisi olduğu söylenebilir. Araştırmanın diğer bulgusu; reddedilme duyarlılığının, suç ve savaş

şiddetindeki varyansın yaklaşık %1'ini açıklamasıdır. Araştırmanın bulguları; alanyazın ışığında tartışılmış ve yorumlanmıştır. Araştırmacılara ve uygulamaya yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Aile öngörülemezliği, reddedilme duyarlılığı, şiddet.

ABSTRACT

The Relationship Between Family Unpredictability, Rejection Sensitivity and Violence

TUTUCU, Ayşenur

Master Thesis in Educational Sciences,

Family Counselling

Supervisor: Prof. Dr. Nalan KALKAN OĞUZHANOĞLU

July 2021, 88 pages

The aim of this study is to examine the relationships between family unpredictability, rejection sensitivity and attitudes towards violence, and the gender difference in variables. The research model is the relational survey model. The research was conducted online. The sample of the research; it consists of 601 undergraduate students studying at 99 different universities, living in 68 different cities, and having healthy parents. In this research; “Personal Information Form”, “The Retrospective Family Unpredictability Scale”, “Rejection Sensitivity Scale” and “Attitudes Toward Violence Scale” were utilized. The data were analyzed with the SPSS 21 program. Independent Samples t Test, Mann Whitney U Test, Pearson Correlation Analysis, Spearman Correlation Analysis and Simple Linear Regression Analysis were used in the analysis of the data. When the findings of the research were evaluated; among the variables, only the attitude towards violence and its sub-dimensions differed significantly according to gender, and it was determined that the attitudes of men towards violence were more positive. Family unpredictability total score and all sub-dimensions were found to be positively associated with rejection sensitivity. It can be said that there is no relationship between family unpredictability and attitudes towards violence in general, and the relationship with sub-dimensions is very weak. The strongest relationship between them is between the unpredictability of the father discipline and the corporal punishment sub-dimension, but this relationship can also be described as weak. As a result of the Simple Regression analysis; the variance in rejection sensitivity; the unpredictability of the meal and the unpredictability of the maternal nurturance and the unpredictability of the mother discipline accounted for approximately 1%, the unpredictability of the financial and the unpredictability of the father discipline 2%, the

unpredictability of the father nurturance 3%, and general family unpredictability 4%. It can be said that the father's unpredictable behaviors have a greater effect on rejection sensitivity. The other finding of the study; is that the rejection sensitivity explains approximately 1% of the variance in crime and war violence. The findings of the research, were discussed and interpreted in the light of the literature. Suggestions for researchers and practice were made.

Keywords: Family unpredictability, rejection sensitivity, violence.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI.....	iii
ETİK BEYANNAMESİ	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vii
ABSTRACT.....	ix
İÇİNDEKİLER	xi
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.1.1. Problem Cümlesi.....	2
1.1.2. Alt Problemler:	3
1.2. Amaç.....	3
1.3. Önem.....	4
1.4. Sayıtlılar.....	5
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Tanımlar.....	5
1.6.1. Aile Öngörülemezliği.	5
1.6.2. Reddedilme Duyarlılığı.....	5
1.6.3. Şiddet	6
2. BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1. Kuramsal Çerçeve.....	7
2.1.1. Aile Öngörülemezliği	7
2.1.1.1. Aile öngörülemezliği kavramının alt alanları	7
2.1.1.2. Ebeveynler ve aile öngörülemezliği.	8
2.1.1.3. Aile öngörülemezliği ve ruh sağlığı.....	9
2.1.1.4. Aile öngörülemezliği ve risk alma.	10
2.1.2. Reddedilme Duyarlılığı.....	11
2.1.2.1. Reddedilme duyarlılığı ve kişilerarası ilişkiler.	12
2.1.2.2. Reddedilme duyarlılığı ve ruh sağlığı.....	13
2.1.3. Şiddet	13
2.1.3.1. Şiddete yönelik tutum.	14
2.2. İlgili Araştırmalar	16
2.2.1. Aile Öngörülemezliği ile Reddedilme Duyarlılığı İlişkisi.....	16

2.2.2. Aile Öngörülemezliği ile Şiddet İlişkisi	17
2.2.3. Reddedilme Duyarlılığı ile Şiddet İlişkisi	17
3. BÖLÜM: YÖNTEM.....	20
3.1. Araştırmanın Modeli.....	20
3.2. Evren ve Örneklem	20
3.3. Veri Toplama Araçları	22
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	22
3.3.2. Geçmişe Dönük Aile Öngörülemezliği Ölçeği (GDAÖÖ).....	22
3.3.3. Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği	22
3.3.4. Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği	23
3.4. Verilerin Toplanma Süreci.....	23
3.5. Verilerin Analizi	24
4. BÖLÜM: BULGULAR ve YORUM	25
4.1. Değişkenlerin Betimsel İstatistikleri.....	25
4.2. Değişkenlerin Cinsiyete Göre İncelenmesi.....	26
4.2.1. Geçmişe Dönük Aile Öngörülemezliğinin Cinsiyete Göre İncelenmesi	26
4.2.2. Reddedilme Duyarlılığının Cinsiyete Göre İncelenmesi	27
4.2.3. Şiddete Yönelik Tutumların Cinsiyete Göre İncelenmesi	27
4.3. Değişkenler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi.....	28
4.3.1. Aile Öngörülemezliği ve Reddedilme Duyarlılığı Arasındaki İlişki	28
4.3.2. Aile Öngörülemezliği ve Şiddete Yönelik Tutum Arasındaki İlişki	29
4.3.3. Reddedilme Duyarlılığı ile Şiddete Yönelik Tutum Arasındaki İlişki	31
4.4. Regresyon Analizi Bulgularının İncelenmesi	32
4.4.1. Öğünlerle İlgili Öngörülemezliklerin, Reddedilme Duyarlılığını Yordama Gücü	32
4.4.2. Finansal Öngörülemezliklerin, Reddedilme Duyarlılığını Yordama Gücü	33
4.4.3. Anneden Alınan Doyumla İlgili Öngörülemezliklerin Reddedilme Duyarlılığını Yordama Gücü	33
4.4.4. Babadan Alınan Doyumla İlgili Öngörülemezliklerin, Reddedilme Duyarlılığını Yordama Gücü	34
4.4.5. Anne Disiplin Öngörülemezliğinin, Reddedilme Duyarlılığını Yordama Gücü.....	34
4.4.6. Baba Disiplin Öngörülemezliğinin, Reddedilme Duyarlılığını Yordama Gücü.....	35
4.4.7. Geçmişe Dönük Aile Öngörülemezliğinin, Reddedilme Duyarlılığını Yordama Gücü.....	36

4.4.8. Reddedilme Duyarlılığının, Suç ve Savaş Şiddetine Yönelik Tutumları Yordama Gücü	36
4.4.9. Babadan Alınan Doyum Öngörülemezliğinin, Suç ve Savaş Şiddetine Yönelik Tutumu Yordama Gücü	37
4.4.10. Baba Disiplin Öngörülemezliğinin, Şiddete Yönelik Tutumu Yordama Gücü	37
4.4.11. Öğünlerle İlgili Öngörülemezliklerin, Bedensel Cezaya Yönelik Tutumları Yordama Gücü	37
4.4.12. Baba Disiplin Öngörülemezliğinin, Bedensel Cezaya Yönelik Tutumları Yordama Gücü	37
4.4.13. Reddedilme Duyarlılığının, Bedensel Cezaya Yönelik Tutumları Yordama Gücü	37
5. BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	38
5.1. Tartışma	38
5.1.1. Değişkenlerin Cinsiyet Farkı Bulgularının Tartışılması	38
5.1.1.1. Geçmişe dönük aile öngörülemezliğinin cinsiyet değişkenine göre gözlenen fark bulgularının tartışılması	38
5.1.1.2. Reddedilme duyarlılığının cinsiyet değişkenine göre gözlenen fark bulgularının tartışılması.	38
5.1.1.3. Şiddete yönelik tutumların cinsiyet değişkenine göre gözlenen fark bulgularının tartışılması.	39
5.1.2. Değişkenler Arasındaki İlişkilerle İlgili Bulguların Tartışılması	40
5.1.2.1. Geçmişe dönük aile öngörülemezliği ile reddedilme duyarlılığı arasındaki ilişkinin tartışılması	41
5.1.2.2. Geçmişe dönük aile öngörülemezliği ile şiddete yönelik tutum arasındaki ilişkinin tartışılması	42
5.1.2.3. Reddedilme Duyarlılığı ile Şiddete Yönelik Tutum Arasındaki İlişkinin Tartışılması.	43
5.1.3. Değişkenler Arası Yordayıcı Analiz Bulgularının Tartışılması	45
5.1.3.1. Reddedilme duyarlılığı puanlarının yordanmasına ilişkin bulguların tartışılması	45
5.1.3.2. Şiddete yönelik tutum puanlarının yordanmasına ilişkin bulguların tartışılması	48
5.1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	48
5.2. Sonuç	49
5.3. Öneriler	51
5.3.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	51
5.3.2. Uygulamaya Yönelik Öneriler	51

KAYNAKÇA.....	53
EKLER.....	62
Ek 1. Etik Kurul İzni.....	62
Ek 2. Bilgilendirilmiş Onam Formu	63
Ek 3. Kişisel Bilgi Formu	64
Ek 4. Geçmişe Dönük Aile Öngörülemezliği Ölçeği	66
Ek 5. Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği	68
Ek 6. Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği.....	74

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

Bu bölüm; araştırmanın problem durumu ve alt problemleri, araştırmanın amacı, önemi, sayıltıları, sınırlılıkları ve tanımlarından oluşmaktadır.

1.1. Problem Durumu

Şiddet, uzun zamandır ülke gündemimizden düşmeyen bir konudur. Öyle ki sosyal medyada ne kadar tepki gösterilirse gösterilsin, özellikle kadına yönelik şiddet, kadın cinayetleri artarak devam etmektedir. Bu kadar tepkiye ya da farkındalığa rağmen şiddet neden hala devam ediyor? Bunu önlemek için bugüne kadar yapılanlara ne eklenebilir? Şiddet konusundaki araştırmalar ile oluş nedenlerine yönelik daha ayrıntılı değerlendirmeler, şiddeti önlemeye yönelik sonuçları ve farklı baş etme yolları önerileriyle bu konuya ışık tutmaya devam edecek ve sürdürülecek yeni araştırmalarla çözüm yollarının genişlemesine olanak sağlayabilecektir.

Şiddet bağlamında bakıldığında; reddedilmeye duyarlı kişilerin davranışlarını ve bunun nedenlerini araştırmak önemli görünmektedir. Reddedilme duyarlılığı yüksek bireylerin, ilişkilerindeki etkileşimlerini daha olumsuz algıladıkları ve partnerlerine daha olumsuz davrandıkları bilinmektedir. Erkek ergenlerdeki reddedilme duyarlılığının, kendisi ve partnerinin saldırgan davranışları ile partnerinin ilişki doyumunu yordadığı ve buna olumsuz yorumların (çatışma, alay etme) aracılık ettiği saptanmıştır. Kız ergenlerde ise reddedilme duyarlılığı sadece ilişki doyumunu yordamıştır (Galliher ve Bentley, 2010). Reddedilmeye karşı hassas olan bireylerin, önemli gördüğü kişileri kaybetmemek ve reddedilmekten kaçınmak amacıyla şiddete başvurmaya eğilimli olabileceği düşünülmelidir. Özellikle reddedilme duyarlılığının bilişsel kontrolün etkinleştirilmesi ve duygu düzenleme işlevlerini bozması da bu sonuçları etkiliyor olabilir.

Maruz kalınan ilk sosyal ortam olan ve birçok şeyin öğrenildiği aile ilişkileri, sonraları birçok davranışa ve seçimlere yansımaktadır. Ailenin fiziksel ve duygusal doyurma etkinliğinin öngörülemezliği, düzenleyici sistemlerinin tutarsızlığı, karmaşası veya istikrarsızlığı, çevreyi etkileyebilme beklentisini zedeleyebilir, travmatik olaylara pasif tepki vermeyi ve kurtulma davranışlarını yeterince öğrenememeyi getirebilir. Ailede yaşanan öngörülemezliklerin, gelecek beklentisini şekillendirmede etkili olduğu bilinmektedir. Erken dönemde öngörülemezliğe maruz kalmış bireyler, geleceğin de öngörülemez olacağına dair beklenti geliştirebildikleri için hazzı ertelemek yerine anlık

faydalara odaklanabilir ve kolayca risk alma davranışına yönelebilir (Hill, Ross ve Low, 1997). Problemlerini internet ve oyun kullanımı olan bireylerin; anlık faydalara odaklandıkları, daha kolay risk aldıkları ve reddedilme duyarlılıklarının yüksek olduğu bulunmuştur (Weinstein, Abu, Timor ve Mama, 2016). Reddedilme duyarlılığı yüksek bireylerin düşük olanlara kıyasla çevrimiçi arkadaşlık sitelerini daha fazla kullandığı ve çevrimiçi flört arkadaşıyla yüz yüze görüşme durumunda riskli davranışlarda bulunma potansiyelinin yüksek olduğu saptanmıştır (Blackhart, Fitzpatrick ve Williamson, 2014). Reddedilme duyarlılığının risk alma veya riskli davranışlarla ilişkili olduğunu düşündüren çalışma sonuçları; şiddetin de riskli bir davranış olması nedeniyle, reddedilme duyarlılığının, aile öngörülemezliği ve şiddetle ilişkili olabileceğini düşündürmektedir.

Hayattaki önemli yeri nedeniyle aileyle ilgili geçmişte yaşanan öngörülemezliklerin, şimdiki yaşamı reddedilme duyarlılığı ve şiddet bağlamında nasıl etkilediği araştırılmaya değer bir konudur. Aile öngörülemezliğiyle ilişkili kavramların belirlenmesi, aile danışmanlığı sürecinde de yol gösterici olacaktır. Bu bağlamlardan yola çıkılarak bu araştırmanın konusu; aile öngörülemezliği, reddedilme duyarlılığı ve şiddet ilişkisinin incelenmesi olarak belirlenmiştir.

Alanyazında aile öngörülemezliği kavramının cinsiyet farkı açısından incelendiği az sayıda çalışma vardır. Reddedilme duyarlılığı, cinsiyet açısından çelişkili bulgulara sahiptir. Bazı araştırmalarda cinsiyet farkına rastlanmazken (Harper, Dickson ve Welsh, 2006) bazılarında fark (Erözkan, 2004) bulunmuştur. Şiddete yönelik tutumlarda ise genellikle fark bulunmuş ve erkeklerin, şiddete daha olumlu baktıkları görülmüştür (Bulut, 2015; Kodan-Çetinkaya, 2013). Mevcut çalışmada; geçmişe dönük aile öngörülemezliği, reddedilme duyarlılığı ve şiddete yönelik tutumların cinsiyet açısından farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılarak cinsiyetin bu değişkenler için risk oluşturabilme durumu incelenmiştir.

1.1.1. Problem Cümlesi

Bu çalışmada, “Aile öngörülemezliği, reddedilme duyarlılığı ve şiddete yönelik tutum arasında anlamlı ilişki var mıdır?” ve “Aile öngörülemezliği, reddedilme duyarlılığı ve şiddete yönelik tutum değişkenleri cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?” sorularına yanıt aranmıştır.

1.1.2. Alt Problemler:

Araştırmanın ana problemleri ışığında sınanacak alt problemler şunlardır:

1. Aile öngörülemezliği ile reddedilme duyarlılığı arasında ilişki var mıdır?
2. Aile öngörülemezliği alt boyutları ile reddedilme duyarlılığı arasında ilişki var mıdır?
3. Reddedilme duyarlılığı, aile öngörülemezliği tarafından yordanmakta mıdır?
4. Aile öngörülemezliği ile şiddete yönelik tutumlar arasında ilişki var mıdır?
5. Aile öngörülemezliği alt boyutları ile şiddete yönelik tutum alt boyutları arasında ilişki var mıdır?
6. Şiddete yönelik tutumlar, aile öngörülemezliği tarafından yordanmakta mıdır?
7. Reddedilme duyarlılığı ile şiddete yönelik tutum arasında anlamlı ilişki var mıdır?
8. Reddedilme duyarlılığı ile şiddete yönelik tutum alt boyutları arasında ilişki var mıdır?
9. Şiddete yönelik tutumlar, reddedilme duyarlılığı tarafından yordanmakta mıdır?
10. Aile öngörülemezliği ve alt boyutları cinsiyet değişkeni açısından farklılaşmakta mıdır?
11. Reddedilme duyarlılığı, cinsiyet değişkeni açısından farklılaşmakta mıdır?
12. Şiddete yönelik tutum ve alt boyutları cinsiyet değişkeni açısından farklılaşmakta mıdır?

1.2. Amaç

Araştırmanın amacı; aile öngörülemezliği, reddedilme duyarlılığı ve şiddete yönelik tutumlar arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Aile, ilk sosyal ortamdır ve diğerleriyle ilişkilerde de oldukça önemlidir. Kişilerarası şiddet, son zamanlarda ülkemizin gündemini meşgul eden bir konudur. Şiddetle ilişkili faktörlerin belirlenmesi, şiddetin önlenmesi açısından önemlidir. Alanyazında bu farklı alanların tümüne değinen araştırmalara rastlanmamıştır. Bu araştırmada; ailenin öngörülemez davranması, kişilerin reddedilmeye

karşı duyarlılığı ve şiddete yönelik tutum arasındaki ilişkiler ve cinsiyetin bu alanlardaki rolünün araştırılması hedeflenmiştir.

1.3. Önem

Aile öngörülemezliği, görece yeni bir kavramdır ve ülkemizde bu konuda yapılmış çalışma sayısı azdır. Bakımverenin davranışlarının öngörülebilirliğiyle ilgili zihinsel temsil ipuçlarının, kontrol edilemeyen davranışlara etkisi üzerine ülkemiz örneğinde de tartışılması önemlidir. Reddedilme duyarlılığı, kişilerarası ilişkiler (örneğin; Downey, Lebolt, Rincon ve Freitas, 1998) ve psikopatoloji (örneğin; Fontana ve diğ., 2018) açısından önemli bir kavramdır. Aile öngörülemezliği ile reddedilme duyarlılığının araştırılması, reddedilmeye duyarlı bireylerin aile ilişkileri hakkında bilgi sağlayacaktır. Bununla birlikte; literatürde bu iki kavramın ilişkisiyle ilgili çalışmaya rastlanmamıştır (Yalnız anneden alınan doyumun öngörülemezliği ile ilgili çalışma bulunmaktadır; Godleski, Eiden, Kachadourian ve Lucke, 2018).

Reddedilme duyarlılığı ve şiddet ilişkisinin genellikle romantik ilişkiler üzerinden değerlendirildiği göze çarpmaktadır. Reddedilme duyarlılığı ile şiddetin farklı alanlarına yönelik tutumların araştırılması önemlidir. Ayrıca ulusal literatürde reddedilme duyarlılığı ile şiddet ilişkisinin araştırıldığı yalnızca bir çalışmaya rastlanmıştır, o çalışmada da reddedilme duyarlılığının yakın partner şiddetiyle ilişkisi incelenmiş ve sadece kadın örneklemeden veri alınmıştır (Kahya, 2018). Ülkemizde bu konuya ilişkin daha fazla araştırma yapılması ulusal literatüre de katkı sağlayacaktır.

Şiddet, günümüzün en temel sorunlarından, özellikle pandemi sonrasında da şiddet olaylarının arttığı bilinmektedir (Ünal ve Gülseren, 2020). Bugüne değin şiddetin nedenleri ya da şiddete yol açan etkenler arasında ülkemizde araştırılmamış bir alan olan reddedilme duyarlılığı ve aile öngörülemezliği ilişkisine yönelik elde edilecek verilerin, şiddetin önlenmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte; araştırmanın değişkenleri olan üç kavramın da aile danışmanlığı alanına girmesi nedeniyle, bu üç kavramın ve aralarındaki ilişkilerin incelenmesinin, aile danışmanlığının uygulama alanına da katkısı olacağı düşünülmektedir.

1.4. Sayıtlar

Bu araştırmada,

1. Aile öngörülemezliği, reddedilme duyarlılığı ve şiddete yönelik tutum değişkenlerinin ilişkili olduğu,
2. Kullanılacak veri toplama araçlarının, ilgili değişkenleri doğru ölçebildiği,
3. Katılımcıların, ölçekleri içtenlikle, ciddiyetle ve kendilerine en uygun seçeneği işaretleyerek doldurdıkları varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırmanın çevrimiçi yürütülmesi, ülkenin farklı bölgelerinden katılımcıların olmasını sağladığı için genellenebilirliğini artırmaktadır. Ancak pandemi nedeniyle yüz yüze yapılamaması rastgele cevap verme olasılığını artırabilir.
2. Örneklemin 18-30 yaş arasındaki lisans öğrencileri ile sınırlı olması, araştırmanın diğer gruplara genellenmesini engellemektedir.
3. Ölçeklerin özbildirim yoluyla cevaplanacak olması, bireylerin yanlı cevaplamasına yol açabilir. Ayrıca kullanılan şiddet ölçeğinin aile içi şiddeti değerlendirme gibi bağlantılı daha net sonuçlar verme olanağının olmaması ve aile öngörülemezliğinin geriye dönük hatırlama yoluyla yanıtlanması da araştırmaya sınırlılık getirmektedir.
4. Araştırmanın ilişkisel olması nedeniyle kavramlar arası nedensel bağ kurulamayacaktır.

1.6. Tanımlar

1.6.1. Aile Öngörülemezliği: "... Aile öngörülemezliği, aile davranışlarının ve düzenleyici sistemlerinin tutarsızlığı olarak tanımlanmaktadır..." (Ross & Hill, 2000, p.549).

1.6.2. Reddedilme Duyarlılığı: Downey ve Feldman (1996) reddedilme duyarlılığını; reddedilmeyi endişeyle bekleme, kolayca algılama ve reddedilmeye karşı aşırı tepki verme olarak tanımlamıştır.

1.6.3. Şiddet: “Fiziksel zorlama ya da gücün, tehdit veya gerçeklik biçiminde, bireyin kendisine, bir başkasına, bir gruba ya da bir topluluğa kasıtlı olarak uygulanması sonucunda; maruz kalan kişide yaralanma, ölüm, psikolojik zarar ve mahrum bırakmaya yol açması ya da açma olasılığının bulunmasıdır.” (World Health Organisation, 2002, p. 4)

2. BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

2.1.1. Aile Öngörülemezliği

Aile öngörülemezliği görece yeni bir kavramdır ve Ross ve Hill (2000) tarafından şöyle açıklanmıştır:

...Aile öngörülemezliği, aile davranışlarının ve düzenleyici sistemlerinin tutarsızlığı olarak tanımlanmaktadır. Yani, aile öngörülemezliği, üyelerin fiziksel veya duygusal olarak doyurma gibi ailevi sorumluluklarını (örneğin, sevgi ve besleme) sürekli olarak yerine getirememeleri veya istememeleri durumunda ortaya çıkar. Aile öngörülemezliği, beklentilerin sürdürülememesine yol açacak biçimde aileyi düzenleyici sistemlerin ve mekanizmaların bozulmasında da ortaya çıkar. (örneğin, kural ihlalleri cezazsız kalır). Ebeveynlerin ve diğer temel bakım verenlerin bu tür aile karmaşasına veya istikrarsızlığına kilit katkıda bulunduğu düşünülmektedir (p. 549).

Aile öngörülemezliği kavramı, bağlanma ve öğrenilmiş çaresizlik kuramlarından ortaya çıkmıştır (Ross ve Hill, 2000). Bağlanma kuramı; bebeklerin ihtiyaçlarının, bakımverenleri tarafından tutarlı bir şekilde karşılandığında güvenli bağlandıklarını, karşılanmadığında ise güvensiz-endişeli bağlanma tarzı geliştirdiklerini savunur. Bebek, bakımvereniyle etkileşimine dayanarak beklentilerini, davranışlarını düzenler ve bakımverenin nasıl davranacağına öngörülebilirliğiyle ilgili zihinsel temsiller oluşturur. Bu durum, onun bağlanma biçimini etkiler (Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall, 2015; Bowlby, 1969/2012, 1973/2014; Hazan ve Shaver, 1994). Anne-bebek etkileşimine bakıldığında; eğer anne, bebeğin ihtiyaçlarına tutarlı olarak cevap veriyorsa annenin tepkilerini öngörebilen bebek, çevresini etkileyebildiğine dair beklenti geliştirir (Lewis ve Goldberg, 1968). Öğrenilmiş çaresizlik kuramı ise Seligman'ın köpeklerle yaptığı şok deneyi sonucu geliştirilmiştir. Bu kurama göre; kontrol edilemeyen travmatik olaylarla karşılaşıldığında; pasiflik, rahatsız edici durumdan kurtulmak için gerekli davranışları öğrenememe ve depresyon gibi durumlar görülebilir (Seligman, 1972). Öğrenilmiş çaresizlik, olayların kontrol edilemez ve öngörülebilir olduğu durumlarda ortaya çıkmaz, kontrol edilemezlik ve öngörülemezlik durumunda gelişir (Tiggemann ve Winefield'den aktaran Ross ve Hill, 2000). Bu durum; öngörülebilirliğin, öğrenilmiş çaresizlikteki payının önemini göstermektedir.

2.1.1.1. Aile öngörülemezliği kavramının alt alanları. Aile öngörülemezliği kavramını geliştiren Ross ve Hill (2000), bu kavramın dört faktörden oluştuğunu bulmuştur. Bunlar; finansal öngörülemezlikler, öğün ile ilgili öngörülemezlikler, anne-babanın fiziksel, duygusal doyum sağlama ve disiplin ile ilgili öngörülemezlikleridir.

Finansal öngörülemezlikler, mali durumun düzensiz olmasıyla tanımlanır. Öğün ile ilgili öngörülemezlikler ise, öğünlerin kimlerle birlikte yeneceği ve zamanlamasının nasıl olacağıyla ilgili öngörülemezlik olarak tanımlanmıştır. Anne-babanın doyum sağlamadaki öngörülemezliği, çocuğun ihtiyaçlarının (fiziksel, duygusal vb.) bazen karşılanıp bazen karşılanmaması yani çocuğa tutarsız bakım verilmesi; anne-baba disiplinindeki öngörülemezlik ise kuralların konulmasında ve sürdürülmesinde tutarsızlık görülmesidir.

2.1.1.2. Ebeveynler ve aile öngörülemezliği. Ross ve Hill'in (2000) çalışmalarında öz aileler, en az 2 yıl birlikte yaşayan üvey aileler ile aile öngörülemezliği açısından karşılaştırılmıştır. Üvey aileler, üvey olmayanlara göre daha öngörülemez bulunmuştur. Ebeveynlerin yaşı ile öğün, doyum ve genel aile öngörülemezliği arasında ilişki bulunmuştur. Çocuklarında duygusal, davranışsal veya dikkat problemleri bildiren ebeveynlerde, bildirmeyenlere göre daha fazla aile öngörülemezliği saptanmıştır. Aile öngörülemezliği ile ebeveynlerdeki depresyon ve kaygı ilişkili bulunmuştur. Ross ve Wynne (2010)'in üniversite öğrencileriyle yaptıkları araştırmada da; ebeveynlerinden en az birinin depresyonu olduğunu bildiren katılımcıların, bildirmeyenlere göre daha fazla finansal öngörülemezlik, anne disiplini öngörülemezliği ve babadan alınan doyumla ilgili öngörülemezlik yaşadığı tespit edilmiştir. Ebeveyn depresyonu ile öğrencilerin depresyonu arasındaki ilişkiye bu üç öngörülemezlik alanının da aracılık ettiği bulunmuş, ebeveyn depresyonu ile öğrencilerin anksiyetesi arasındaki ilişkide daha zayıf aracılık olduğu görülmüştür. Başka bir çalışmada; alkolik ebeveynlere sahip ailelerde, öngörülemezliğin daha yüksek olduğu saptanmıştır (Ross ve Hill, 2004).

Ross ve McDuff'in (2008) araştırmasında boşanmış ve boşanmamış aileye sahip 18 yaşından büyük erişkin katılımcıların geçmişe dönük aile öngörülemezlikleri karşılaştırılmıştır. Aile öngörülemezliğinin tüm alt alanları (özellikle finans ve baba doyumunu öngörülemezliği) boşanmış ebeveynleri olan katılımcılarda, boşanmamış olanlara nazaran daha yüksek çıkmıştır. Üniversite öğrencileriyle yapılan başka bir araştırmada; anne babası boşanmış olan katılımcılar, boşanmayanlara göre yemek rutinleri ve mali durumla ilgili daha fazla öngörülemezlik bildirmişlerdir. Ayrıca; anneden alınan fiziksel-duygusal doyum ve disiplinin öngörülemez olması, düşük kişilerarası güvenle ilişkilendirilmiştir. Öngörülemeyen anne doyumunu aynı zamanda yüksek atılganlıkla ilişkili bulunmuştur. Kontrol odağı ile aile öngörülemezliği arasında ilişki bulunmazken kontrol odağı ile atılganlık arasında ilişki bulunmuştur (Ross ve Miller, 2009).

2.1.1.3. Aile öngörülemezliği ve ruh sağlığı. Aile öngörülemezliğinin ruh sağlığına etkisiyle ilgili bazı araştırmalar yapılmıştır. Ross, Hood ve Short'un (2016) araştırmasında aile öngörülemezliğinin tüm boyutları ile çocuklukta ve yakın zamanda görülen depresyon ve anksiyete belirtileri arasında ilişki saptanmıştır. Yakın zamanda görülen anksiyete ve depresyon belirtileriyle en güçlü ilişki, anne disiplinin öngörülemezliği boyutuylaadır. Ayrıca kendine, insanlara ve dünyaya ilişkin öngörülemezlik inançlarının (özellikle kendine ilişkin öngörülemezlik inançlarının), anksiyete ve depresyon belirtileriyle ilişkili olduğu saptanmıştır. Buna ek olarak; öngörülemezlik inançlarının, aile öngörülemezliği ile anksiyete ve depresyon belirtileri arasında aracı rol üstlendiği bulunmuştur. Buna benzer şekilde 18-21 yaş arası üniversite öğrencileriyle yapılmış bir çalışmada; katılımcıların depresyon ve anksiyete puanları ile aile öngörülemezliğinin tüm alt boyutları arasında ilişki bulunmuştur (Ross ve Wynne, 2010). Üniversite öğrencileriyle yapılan başka bir araştırmada; aile öngörülemezliği, daha az aile yakınlığı ve daha yüksek psikolojik sıkıntı ile ilişkilendirilmiş ve aile yakınlığının, bu iki değişken arasında kısmi aracılık rolü üstlendiği saptanmıştır. Ayrıca; erken dönemde aile öngörülemezliğine maruz kalan bireylerin, yüksek düzeyde duygu odaklı başa çıkma stratejisi kullanmaları durumunda, düşük düzeyde kullananlara göre, psikolojik sıkıntı açısından daha çok risk altında oldukları bulunmuştur (Kolak, Van Wade ve Ross, 2018).

Ülkemizde yapılan bir tez çalışması, üniversite öğrencilerinin aile öngörülemezliğinin, öfke ifade tarzları ve psikolojik belirtilerle (depresyon, kaygı, kişilerarası duyarlılık, düşmanlık vb.) arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya katılan kadın ve erkek gruplarının her ikisinde de çocukluk döneminde görülen aile öngörülemezliği ile öfke arasında ilişki bulunmuştur. Çocukluk döneminde görülen öngörülemezliğin alt alanlarının psikolojik belirtileri artırdığı ve genel psikolojik iyiliği azalttığı bulunmuştur. Anne ve baba disiplini öngörülemezliği ve finansal öngörülemezlik boyutları (depresyon hariç) bu sonuca en fazla katkı sağlayan alt boyutlardır (Yıldırım, 2016). Diğer bir tez çalışmasında, aile öngörülemezliği ile kişilik inançları arasında bağlanma stiline aracı rolü araştırılmıştır. Bulgulara bakıldığında; A (paranoid, şizoid, şizotipal), B (antisosyal, borderline, histriyonik, narsistik) ve C (çekingen, bağımlı, obsesif kompulsif) kümesi (American Psychiatric Association, [APA], 1994) kişilik inançları ile aile öngörülemezliği arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ve en güçlü ilişkinin disiplinle ilgili öngörülemezliklerle olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte; korkulu bağlanma stili, A ve B kümesi kişilik inançlarıyla aile öngörülemezliği arasında kısmi

aracılık rolü üstlenirken C kümesi kişilik inançlarıyla tam aracılık rolü üstlenmiştir (Akat, 2019).

2.1.1.4. Aile öngörülemezliği ve risk alma. Kişinin çevreye ilişkin algısı, risk alma kararını etkileyebilir. Bu etki, gelecekteki kaynakların öngörülebilirliği, miktarı ve hayatta kalma olasılığına bağlı olarak şekillenir. Gelecek öngörülemez olduğunda risk almak daha faydalı olabilir. Kişi, gelecekte ne olacağını tahmin edemediğinden ya da hayatta kalma şansı az olduğundan gelecekte ortaya çıkabilecek olumsuz sonuçları göz ardı eder ve şimdiki faydalara odaklanır. Gelecek öngörülebilir olduğunda ise kişiler, davranışlarının gelecekteki olumlu ve olumsuz sonuçlarını tahmin edebilirler; böylece risk almanın getirdiği anlık faydaların önemi azalır ve kişi risk almaya daha az istekli olur. Bununla birlikte; erken dönemde öngörülemeyen bir ortamda büyümek (ebeveynlerin tutarsız davranması, kaynakların tahmin edilememesi vb.), geleceğe dair öngörülemezlik ve kısa yaşam beklentisi gelişimiyle ilişkili bulunmuştur ve bu inançlar risk alma davranışıyla ilişkilendirilmiştir (Hill, Ross ve Low, 1997). Bunu destekleyen bir başka araştırmada Ross ve Hill (2002), çocuklukta öngörülemezliğin ve öngörülemezlik şemasının risk alma davranışıyla ilişkisini inceleyen bir model ortaya koymuştur. Modele göre öngörülemezlik kaynaklarının; güvensiz bağlanma, ölüm, çevresel tehlikeler, ebeveynlerin boşanması, düşük sosyoekonomik düzey ve temel ihtiyaçların karşılanmasında ebeveynlik yeteneğindeki tutarsızlık olabileceği düşünülmektedir. “...Öngörülemezlik şeması, insanların dayanılmaz ve dünyanın kaotik olduğuna dair yaygın bir inanç olarak tanımlanmaktadır. Bu inancın insanların duyguları, bilişleri ve deneyimleri üzerinde sonuçları vardır.” (Ross ve Hill, 2002, p.458). Öngörülemezlik şemasıyla ilişkili yapılar; kontrol odağı, öz-yeterlilik, nedensel belirsizlik, kişilerarası güven, tutarlılık duygusu, çaresizlik ve gelecek yönelimi olarak ifade edilmiştir. Modele göre; çocuklukta yaşanan öngörülemezlik, öngörülemezlik şemasının oluşmasına neden olur ve bu şemalar da bireylerin risk alma davranışını yordar. Model, çocukluklarında daha fazla öngörülemezliğe maruz kalarak öngörülemezlik şeması geliştiren bireylerin, geleceğe yönelik beklentilerinin olmadığı ve bu yüzden hazzı ertelemek yerine kısa vadede tatmin olmanın onlar için daha önemli olduğunu, bunun sonucunda da risk alma davranışına daha kolay yönelebileceklerini savunur. Birey, geleceği öngörülemez olarak algıladığı için risk davranışının uzun vadeli zararlarını görmezden gelir ve kısa vadeli yararlarına odaklanır. Modelin desteklenip desteklenmediğine ilişkin yapılan literatür taramasında; %74 oranında doğrulandığı, %16’sının ilişkili bulunmadığı, %9’unun ise çelişkili olduğu belirtilmiştir

(Ross ve Hill, 2002). Başka bir çalışmada, aile öngörülemezliği ile öngörülemezlik inançları arasında ilişki bulunmuştur. Kendine yönelik öngörülemezlik inançları, aile öngörülemezliğinin tüm alt boyutlarıyla ilişkili bulunmuştur; en güçlü ilişki ise öğünler ve anne disipliniyle ilgili öngörülemezlik boyutlarıyladır (Ross, Hood ve Short, 2016). Diğer bir araştırmada erken dönemde görülen çevresel öngörülemezliğin risk alma üzerinde doğrudan ve dolaylı etkisi olduğu bulunmuştur. Erken dönemdeki çevresel öngörülemezliğin, risk alma üzerindeki dolaylı etkisine; geleceği önemsememe, küçültme eğiliminin bir ölçüsü olarak kabul edilen tutarlılık duygusunun aracılık ettiği saptanmıştır (Hill, Jenkins ve Farmer, 2008).

2.1.2. Reddedilme Duyarlılığı

Kişiler, reddetmeyi algılama ve de reddetmeye tepki vermeleri bakımından farklılaşır. Bazıları kişilerarası ilişkilerde istenmeyen olayları iyi yorumlayabilirken bazıları önemli gördüğü kişilerin ufak ya da hayali duyarsızlıkları söz konusu olduğunda kasıtlı olarak reddedildiğini algılamaya meyillidir. Bunun sonucunda önemli gördüğü kişilere aşırı tepki göstererek ilişkilerinin olumsuz etkilenmesine neden olurlar. Bu kişiler, reddedilmeye duyarlı insanlar olarak tanımlanmaktadır (Downey ve Feldman, 1996).

Bowlby'e (1969/2012) göre bağlanma dinamik bir süreçtir ve yetişkinlikte de devam eder. Bireyin geliştirdiği bağlanma stili, yakın ilişkilerini şekillendirmede rol oynar. Endişeli-kararsız bağlanma geliştiren kişiler, bakımverenleri tarafından tutarsız yanıtla maruz kaldıkları için partnerlerinin güvenilmez olacağına dair beklenti geliştirirler. Bu kişilerde fiziksel ve duygusal olarak reddedilmekten kaçınmak amacıyla; yakınlık kurmama, aşırı özgüven ve dikkatini dağıtarak kaygıyı düzenleme alışkanlığı görülebilir (Hazan ve Shaver, 1994).

Downey ve Feldman'ın (1996) üniversite öğrencileriyle yaptıkları bir çalışmada reddedilmeye duyarlı kişilerin red beklentilerinin, kişilerarası belirsiz durumlarda, diğerlerinden farklı olup olmadığı incelenmiştir. Başkalarının belirsiz reddetme ipuçları söz konusu olduğunda; reddedilme duyarlılığı yüksek olan kişilerin, düşük olanlara göre daha fazla reddedilmiş hissettiği saptanmıştır. Başka bir çalışmada; reddedilme duyarlılığı yüksek olan bireylerin, ret ipuçlarıyla karşılaştıklarında savunmaya yönelik motivasyonel sistemlerinin otomatik olarak aktive olduğu bulunmuştur. Bu bulgu; reddedilme duyarlılığının, reddedilme tehdidine karşı geliştirilmiş bir savunma sistemi olabileceğini düşündürmektedir (Downey, Mougious, Ayduk, London ve Shoda, 2004). Kross, Egner,

Ochsner, Hirsch ve Downey (2007)'in araştırmasında; düşük reddedilme duyarlılığına sahip bireylerin, yüksek olanlara göre, reddetme görüntülerine karşı sol alt ve sağ dorsal frontal bölgelerinin önemli düzeyde daha fazla aktive olduğu görölmüştür. Buradan yola çıkılarak reddedilme duyarlılığı yüksek olan bireylerin, reddetme durumuyla karşılaştıklarında yukarıdan aşağı bilişsel kontrolü etkinleştirmekte ve duygu düzenleme stratejilerini uyarlamada başarısız olabileceği yorumu yapılmıştır.

2.1.2.1. Reddedilme duyarlılığı ve kişilerarası ilişkiler. Reddedilmeye duyarlı olan bireylerin, kişilerarası ilişkilerde zorluk yaşadığı bilinmektedir (Downey, Lebolt, Rincon ve Freitas, 1998). Bu kişiler, romantik partnerlerinin duyarsız davranışları söz konusu olduğunda reddetmeyi daha kolay algırlar. Partnerlerinin ilişkilerinden memnuniyetsizliğini abartma ve ilişkilerine olan bağlılıklarını yetersiz görme eğilimindedirler. Red beklenti ve algılarını doğrular şekilde davranmaya eğilimlidirler. Ayrıca, reddedilme duyarlılığı yüksek olan erkekler kıskanç ve kontrol edici davranışlarda bulunmaya, kadınlar düşmanca ve destekleyici olmayan davranışlarda bulunmaya eğilimlidir ve bu davranışlar partnerlerinin ilişki tatminini olumsuz etkilemektedir (Downey ve Feldman, 1996). Reddedilmeye duyarlı olan kadınların, çatışma durumunda partnerlerine reddedilmeye yol açacak şekilde davrandıkları ve partnerlerinin ilişki tatminsizliğine, ilişkiyi bitirme düşüncelerine zemin hazırladıkları bulunmuştur. Böylece kendi kendini gerçekteşiren kehanet döngüsünün içine girmişlerdir. Yani hem reddedilmeye karşı hassastırlar hem de reddedilmeyi tetikleyecek davranışlarda bulunurlar. Ayrıca reddedilme duyarlılığı yüksek olan hem kadın hem de erkek bireylerin, düşük olanlara nazaran, ilişkilerinin ilk 1 yılda sona erme oranının daha fazla olduğu saptanmıştır (Downey, Freitas, Michaelis ve Khouri, 1998). Reddedilme duyarlılığı yüksek olan bireylerin; partnerlerine şikayetlerini dile getirmekten kaçındıkları ve şikayetlerini daha az nezaket içeren bir dille ifade ettikleri saptanmış ve aynı zamanda bu durumun ilişki tatminlerini azalttığı görölmüştür (Worley ve Samp, 2018). Buna benzer biçimde reddedilme duyarlılığı olan bireylerin romantik ilişkilerde kendi kendini susturma davranışı içinde olduğu ve bu davranışın, reddedilme duyarlılığı ve depresif belirtiler arasında kısmi aracılık rolü üstlendiği bulunmuştur (Harper, Dickson ve Welsh, 2006).

Üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada, reddedilme duyarlılığı ile kaygılı ve kaçınmacı bağlanma arasında pozitif yönde, arkadaşlık kalitesi ile negatif yönde ilişki bulunmuştur. Aynı makalede yer alan başka bir çalışmada, reddedilme duyarlılığı ile romantik partnerin olumsuz davranışlarına yönelik sorumluluk atıfları ve değişken özsaygı

arasında pozitif ilişki bulunmuştur (Göncü-Köse, Özen-Çıplak, Ulaşan-Özgüle ve Sümer, 2017). Ergenlerle yapılan bir araştırmada; kaygılı reddedilme beklentileri ile depresyon belirtileri arasındaki ilişki, yalnızca destekleyici arkadaşlıkları olmayan ergenlerde tespit edilmiştir. Bununla birlikte; ebeveynleri ve akranlarıyla destekleyici ilişkilere sahip olmayan ergenlerde, öfkeli reddedilme beklentileri ile depresif belirtiler arasında ilişki bulunurken en az bir destekleyici ilişkisi (ebeveyn ya da akran ilişkisi) olan ergenlerde bu ilişki anlamlı bulunmamıştır. Bulgular; sosyal desteğin, reddedilme duyarlılığı olan bireyler için depresyon belirtilerine karşı koruyucu bir faktör olabileceğini göstermektedir (McDonald, Bowker, Rubin, Laursen ve Duchene, 2010).

2.1.2.2. Reddedilme duyarlılığı ve ruh sağlığı. Reddedilme duyarlılığı ve kaçınmanın birlikte ruh sağlığını yordadıkları bulunmuştur (Koç, Uğur, Çolak ve Yolcu, 2018). Reddedilme ve reddedilmeyle ilgili öfke duymanın psikopatolojiyle ilişkili olduğu, reddedilme kaygısının ise içselleştirme problemleriyle ilişkili olduğu saptanmıştır (Fontana ve diğ., 2018). Reddedilme duyarlılığı yüksek olan bireylerin, reddedilme durumuyla karşı karşıya kaldıklarında benlik kavramı netliğinde düşüş görülmüştür (Ayduk, Gyurak ve Luerksen, 2009). Ergenlerde öznel iyi oluşla reddedilme duyarlılığı arasında negatif ilişki bulunmuştur (Oktan, 2012). Reddedilme duyarlılığı özellikle borderline kişilik özellikleri, borderline kişilik bozukluğu (Ayduk ve diğ., 2008; Berenson ve diğ., 2016; Staebler, Helbing, Rosenbach ve Renneberg, 2011) ve depresyonla (Ayduk, Downey ve Kim, 2001; Beeson, Brittain ve Vaillancourt, 2020; Harper, Dickson ve Welsh, 2006; Kraines ve Wells, 2017; Mellin, 2008; Normansell & Wisco, 2017; Zimmer-Gembeck, Nesdale, Webb, Khatibi ve Downey, 2016) ilişkili bulunmuştur. Bununla birlikte reddedilme duyarlılığının; sosyal kaygı (McDonald ve diğ., 2010; Bintaş-Zörer, 2015), travma sonrası stres bozukluğu (Wang ve Chung, 2020) ve kendine yönelik düşmanca bilişler (Breines ve Ayduk, 2015) ile ilişkili olduğuna dair çeşitli araştırmalar mevcuttur. Bahsedilen araştırmaların ışığında; reddedilme duyarlılığının, ruh sağlığını olumsuz yönde etkilediği söylenebilir.

2.1.3. Şiddet

Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO, 2002) belirlediği şiddet tipolojisine bakıldığında şiddet, doğasına göre; fiziksel, duygusal, cinsel saldırı, mahrum bırakma ya da ihmal olarak sınıflandırılmıştır. Şiddet, mağdur-fail ilişkisi bakımından ise üçe ayrılmıştır. Bunlar; kendine yönelik şiddet, kişilerarası şiddet ve kolektif şiddettir. Kendine yönelik

şiddet, intihar ve kendini istismar davranışlarını kapsar. Kişilerarası şiddet, aile veya yakın partner şiddeti ile kamusal şiddet olarak ikiye ayrılır. Kolektif şiddetin ise sosyal, politik ve ekonomik boyutları vardır.

Şiddetin, kişileri içinden çıkılması zor olan bir döngüye soktuğu bilinmektedir. Bu durum, “şiddet döngüsü” olarak tanımlanmaktadır. Şiddet döngüsü üç aşamadan oluşur. İlk aşama, gerginliğin tırmanma aşamasıdır. Bu aşamada şiddet uygulayan kişi, sürekli olarak gerilim yaratır ve karşı taraf üzerinde baskı kurar. İkinci aşama, şiddet aşamasıdır. Bu aşamada kişi öfkesine hakim olamaz ve şiddet uygular. Son aşama olan balayı aşamasında ise şiddet uygulayan kişi, şiddet mağdurunun gönlünü almak için uğraşır. Özür dileme, hediye alma, bir daha tekrarlanmayacağına ilişkin sözler verme gibi davranışlar sergiler. Ancak bu aşamadan sonra tekrar birinci aşama olan gerginliğin tırmanma aşamasına dönülür ve bu döngü tekrar eder. Ayrıca şiddet döngüsü kavramı, model alma yoluyla şiddetin kuşaktan kuşağa aktarımını ifade etmek amacıyla da kullanılır (Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, t.y.).

Bandura (1978), “insanlar, önceden biçimlendirilmiş saldırgan davranış repertuarıyla doğmazlar, onları öğrenmek zorundalar” (s. 14) der. Bandura'nın ortaya attığı Sosyal Öğrenme Teorisi'ne göre bireyler gözlem yoluyla davranışları öğrenebilirler. Gözlem yoluyla öğrenmenin avantajı; bireyin bir davranışı denemesine gerek kalmadan o davranışı yapan kişiyi gözlemleyerek sonucu görmesini sağlamasıdır. Bu durum, gelişim ve hayatta kalma açısından önemlidir (Bandura, 1978). Bandura, Ross ve Ross (1961)'un tasarladığı Bobo bebeği deneyinde; çocuklar, yetişkin birinin Bobo bebeğine karşı şiddet içeren davranışlarını gözlemler ve daha sonra bu davranışı öğrenip taklit eder. Bu deney, şiddetin öğrenilebilir bir davranış olduğunun kanıtı olarak bildirilir. Dolayısıyla çocuğun ilk rol modeli olan anne-baba eğer şiddet içeren davranışlarda bulunuyorsa, çocuk şiddete tanıklık ediyor ya da maruz kalıyorsa bu tür davranışları öğrenmesi ve uygulaması olasıdır (Bilican-Gökkaya ve Ayan, 2017).

2.1.3.1. Şiddete yönelik tutum. Tutumlar; bir kişi, konu ya da nesneyle ilgili inançlardır ve ideolojileri, değerleri ve arzuları şekillendirir. Tutumlar, aynı zamanda davranışların oluşumunda, değişiminde ve tahmininde rol oynar (Crisp, 2015). Tutumun, davranışı ne kadar yordadığı göreceli bir konu olsa da (Glasman ve Albaracin, 2016; Kim ve Hunter, 1993; Shrigley, 1990) şiddete yönelik tutumların saldırgan davranışlarla ilişkili olduğu bazı araştırmalarca desteklenmiştir. Örneğin; Vernberg, Jacobs ve Hershberger

(1999)'in araştırmasında, şiddete yönelik olumlu tutum geliştiren ergenlerin, akranlarına karşı daha fazla saldırgan davranış sergilediği saptanmıştır. Markowitz (2001)'in araştırmasında; çocukken şiddete maruz kalmanın, şiddete yönelik tutumlarla ilişkili olduğu ve bu tutumların çocuklarına ve eşlerine şiddet uygulama sıklığı ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu çalışma; çocuklukta maruz kalınan şiddetin, tutumların da etkisiyle, yetişkinlikte aile içi şiddet davranışlarına dönüşebileceğini ileri sürmüştür. Çalışmalar; şiddete yönelik tutumların, şiddet davranışını yordayabileceğine dair kanıt sağlamaktadır.

Bir tez çalışmasında; üç kuşak yetişkin kadının çocukluk çağı travmaları ile şiddete yönelik tutumları incelenmiştir. Şiddete yönelik tutum puanları, çocukluk çağı travmalarından duygusal istismar ve fiziksel ihmal ile pozitif, cinsel istismarla negatif yönde ilişkili bulunmuştur. Fiziksel ihmalin, şiddete yönelik tutumun yordayıcısı olduğu ve %17.6'lık kısmını açıkladığı saptanmıştır. 1.Kuşak ve 2. Kuşak aile içinde fiziksel şiddet görenlerin, şiddet tanığı olanlara göre kendi kurdukları ailede daha fazla şiddete başvurduğu bulunmuştur (Cohen, 2019).

6. 7. ve 8.sınıf öğrencileriyle yapılan bir çalışmada; anne-babalarının tutumlarını demokratik ve otoriter algılayanların, ihmalkar ve hoşgörülü algılayanlara göre şiddet eğilimleri daha düşük çıkmıştır. Ayrıca anne-baba tutumunu hoşgörülü algılayanların, ihmalkar algılayanlara göre şiddet eğilimleri daha düşüktür. Demokratik ve otoriter anne-baba tutumu arasında ise fark bulunmamıştır (Demir ve Kumcağız, 2015). Babacan-Gümüş ve Keskin'in (2016) araştırmasında korkulu ve saplantılı bağlanma stiline yani güvensiz bağlanmanın, şiddet eğilimini artırdığı bulunmuştur. Bununla birlikte olumsuz aile ve arkadaş ilişkilerinin şiddet eğilimini artırıcı etkiye sahip olduğu saptanmıştır. Ülkemizde üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada; aile içi şiddete yönelik tutumlar incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına bakıldığında; şiddeti nedenselleştirme en büyük ortalamaya sahiptir; onu, şiddeti saklama ve olağanlaştırma takip etmektedir (Bulut, 2015).

Üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmalarda; erkeklerin şiddete yönelik tutumlarının, kadınlara oranla daha olumlu olduğu bulunmuş ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin, kadınların daha eşitlikçi yaklaşıma sahip olduğu saptanmıştır (Babacan-Gümüş ve Keskin, 2016; Uçar, Aksoy- Derya, Karaaslan ve Akbaş- Tunç, 2017). Buna ek olarak; erkeklerin çiftler arası şiddeti kabul düzeylerinin kadınlardan yüksek olduğu bulunmuştur (Altan-Sarıkaya ve Çömez-İkican, 2019; Karabacak ve Kodan-Çetinkaya, 2015; Kepir-Savoly, Ulaş ve Demirtaş-Zorbaz, 2014; Sezer ve Sumbas, 2018).

2.2. İlgili Araştırmalar

2.2.1. Aile Öngörülemezliği ile Reddedilme Duyarlılığı İlişkisi

Alanyazında aile öngörülemezliği ve reddedilme duyarlılığı ilişkisini doğrudan inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Sadece, reddedilme duyarlılığının etiyolojisini bebeklikten (12 ay) ergenliğe (8.sınıf) kadar araştıran boylamsal bir çalışmada, annenin fiziksel-duygusal doyum sağlamadaki öngörülemezliği alt ölçeği kullanılmıştır. Beklenenin tersine orta çocuklukta anneden alınan fiziksel-duygusal doyumla ilgili öngörülemezlik, ergenlik döneminde daha düşük kaygılı reddedilme beklentisiyle ilişkili bulunmuştur. Araştırmanın diğer bulgusu; aile ilişkilerinin (ebeveyn-çocuk etkileşimleri ve aile çatışması), reddedilme duyarlılığının yordayıcısı olmasıdır (Godleski, Eiden, Kachadourian ve Lucke, 2018). Lisans öğrencileriyle yapılan başka bir çalışmada; çocukluklarında aile içi şiddete maruz kalmış kişilerin reddedilmeye daha duyarlı oldukları bulunmuştur. Bununla birlikte; çocuklukta aile içi şiddete maruz kalma ile yetişkinlikte güvensiz bağlanma arasındaki ilişkinin yaklaşık yarısı reddedilme duyarlılığı tarafından açıklanmıştır (Feldman ve Downey, 1994).

Üniversite öğrencileriyle yapılan bir araştırmada; çocukluğunda ebeveynleri tarafından daha az kabul gördüğünü anımsayan bireylerin, reddedilmeye karşı daha duyarlı olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte; aynı cinsiyetten ebeveynin kabulünün, karşı cinsiyetteki ebeveynin kabulüne kıyasla reddedilme duyarlılığındaki etkisinin daha fazla olduğu saptanmıştır (İbrahim, Rohner, Smith ve Flannery, 2015). Bangladeş'te üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada; her iki cinsiyette de çocuklukta algılanan baba reddinin, reddedilme duyarlılığı üzerinde bağımsız etkisi olduğu bulunmuştur, aynı etkiye anne reddinde rastlanmamıştır (Khaleque, Uddin, Hossain, Siddique ve Shirin, 2019). Ebeveynlerini otoriter olarak algılayan üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılığı düzeyi daha yüksek, demokratik algılayanların ise daha düşük bulunmuştur (Çardak, Sarıçam ve Onur, 2012). Ebeveynleri boşanmış genç yetişkinlerin, boşanmayanlara göre reddedilme duyarlılıkları daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca ebeveynlerin boşanması ile ruh sağlığı arasındaki ilişkiye reddedilme duyarlılığı, dayanıklılık ve çocukluk travmasının aracılık ettiği saptanmıştır (Schaan ve Vögele, 2016).

Araştırmalardan yola çıkılarak reddedilme duyarlılığının, erken reddedilme deneyimleriyle ilişkili olduğu söylenebilir. Bununla birlikte ailede yaşanan öngörülemezliklerle ilgili araştırmaya rastlanmamıştır (anneden alınan doyum

öngörülemezliği hariç). Mevcut çalışma; ailede yaşanan öngörülemezliklerle, reddedilme duyarlılığı arasında ilişki olup olmadığını ve varsa hangi alanlardaki öngörülemezlikle ilişkili olduğunu araştırarak literatüre katkı sağlayacaktır.

2.2.2. Aile Öngörülemezliği ile Şiddet İlişkisi

Şiddetin riskli bir davranış olduğu düşünüldüğünde, aile öngörülemezliği ve risk alma ilişkisiyle ilgili daha önce bahsedilen araştırmalardan yola çıkılarak erken dönemde yaşanan öngörülemezliklerin, şiddet eğilimine yol açması beklenebilir. Öngörülemezlik semasına sahip bireylerin, gelecekteki zararlarını görmezden gelip (karşdakini incitme, hapse girme vb.) anlık faydalara odaklanarak (sözünü dinletmek; karşıdakini korkutmak, çaresiz bırakmak vb.) şiddet uygulamaya yatkın hale gelebileceği düşünülebilir. Erken dönemdeki öngörülemezliğin hem yakın partner şiddet suçunu hem de mağduriyetini yordadığı görülmüştür. Ayrıca erken öngörülemezlik yaşayan bireylerin, ergenlik dönemindeki arkadaşlıklarının daha çatışmalı olduğu bulunmuştur. Buradan yola çıkılarak erken dönemde öngörülemezliğe maruz kalan kişilerin, arkadaşlık ve romantik ilişkilerinde daha çatışmacı veya şiddete yatkın olabilecekleri yorumu yapılmıştır (Szepsenwol, Zamir ve Simpson, 2019). Barbaro ve Shackelford (2016)'un araştırmasında; çevresel öngörülemezlik nesnel ve öznel olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Nesnel öngörülemezlik, bireylerin 5 yaşına kadarki ev ortamlarının öngörülemezliği ile tanımlanırken öznel öngörülemezlik, bu olaylardan etkilenme durumlarını yansıtmaktadır. Kaygılı romantik bağlanma ile öznel öngörülemezlik arasında ilişki bulunurken nesnel öngörülemezlikle ilişki bulunmamıştır. Kaçınmacı romantik bağlanmayla ise her ikisi de ilişkili bulunmamıştır. Bununla birlikte; fiziksel saldırı, cinsel zorlama ve psikolojik saldırganlık alanlarındaki yakın partner şiddeti ile öznel çevresel öngörülemezlik arasındaki ilişkiye kaygılı romantik bağlanmanın, sadece erkeklerde aracılık ettiği saptanmıştır. Şiddet ve aile öngörülemezliği ilişkisiyle ilgili çalışmaların oldukça az olduğu ve bu çalışmaların daha çok, yakın partner şiddeti üzerine yapıldığı görülmektedir. Mevcut çalışmanın; şiddete yönelik tutumlar ve aile öngörülemezliği arasındaki ilişkinin araştırılmasıyla ve bu ilişkinin, şiddetin farklı alanlarındaki yansımalarının incelenmesiyle alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2.2.3. Reddedilme Duyarlılığı ile Şiddet İlişkisi

Reddedilme duyarlılığı ve saldırganlıkla ilgili çeşitli araştırmalar mevcuttur. Reddedilme duyarlılığı olan çocukların daha agresif davranışlar sergiledikleri ve zamanla kişilerarası ilişkilerde ve okulda sorunlar yaşadıkları (artan devamsızlık, uzaklaştırma

alma, notların düşmesi vb.) saptanmıştır (Downey ve diğ., 1998). Ayduk, Gyurak ve Luerksen'in (2008) çalışmalarında; katılımcıların, olası partnerlerinden ret cevabı aldıkları bir deneysel manipülasyon uygulanmıştır. Daha sonra olası partnerin, baharatlı yiyecekleri sevmediğinin de belirtildiği bir tat envanteri katılımcılara iletilmiştir ve ona istediği kadar acı sos verebileceği söylenmiştir (acı sos paradigması). Verilen acı sosun miktarı davranışsal saldırganlık olarak nitelendirilmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde; ret cevabı alan kişilerin, kontrol grubundakilere göre olası partnere daha fazla acı sos verdiği ve bu etkinin reddedilme duyarlılığı düzeyi daha yüksek olan kişilerde, düşük olanlara göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgudan hareketle; reddedilme duyarlılığı yüksek olan kişilerin reddedilme durumlarında, düşük olan kişilere göre daha saldırgan davrandıkları söylenebilir.

Dodge ve Coie (1987), saldırganlığın reaktif ve proaktif olmak üzere iki boyutunun olduğunu ileri sürmüştür. Reaktif saldırganlık, algılanan bir tehdide karşı savunmacı bir tepkidir, dürtüseldir. Karşıdaki kişinin niyeti düşmanca algılanır ve misilleme amacıyla saldırgan davranış tetiklenir. Düşmanca niyet atıfları, hatalı ve önyargılı olursa saldırgan davranışın uygunsuz bir şekilde sergilenmesine yol açabilir. Proaktif saldırganlık, başarılı saldırgan rol modellere maruz kalma ve saldırgan davranışların olumlu sonuçlanması üzerine gelişir. Saldırganlık, istenilen sonuca ulaşmak için bir araç olarak kullanılır. Hem reaktif hem de proaktif saldırganlık, sosyal reddedilmeyle ilişkilidir. 9-12 yaş arası çocuklarla yapılan bir araştırmada; reddedilme duyarlılığı ile genel saldırganlık arasında ilişki saptanmıştır. Ayrıca reddedilme duyarlılığı hem proaktif hem de reaktif saldırganlıkla ilişkili bulunmuştur. Ancak reddedilme duyarlılığının reaktif saldırganlıkla ilişkisi, proaktif saldırganlıktan daha güçlüdür (Jacobs ve Harper, 2013). Benzer şekilde başka bir çalışmada öfkeli reddedilme beklentisi, reaktif saldırganlıkla (cezalandırma) ilişkili bulunmuştur. Buna ek olarak reddedilme ipuçları belirsiz olduğunda, reddedilme duyarlılığı yüksek olan bireylerin düşük olanlara kıyasla daha fazla cezalandırma isteği olduğu bulunmuştur (Zimmer-Gembeck ve Nesdale, 2013).

Reddedilme duyarlılığı ve şiddetle ilişkili çalışmaların genellikle romantik ilişkide yaşanan şiddet üzerine yapıldığı görülmektedir. Erkek üniversite öğrencileriyle yapılan bir araştırmada romantik ilişkiye yüksek yatırım yapma ve reddedilme duyarlılığına sahip olma ile flört şiddeti ilişkisine bakılmıştır. Romantik ilişkisine yüksek yatırım yapan ve reddedilme duyarlılığı olan erkekler flört şiddetine yatkın bulunmuştur. Romantik ilişkilerine düşük yatırım yapan erkeklerde reddedilme duyarlılığı, partnerleriyle ve

arkadaşlarıyla isteğe bağlı yakın ilişkilere daha az dahil olma ile sosyal durumlarda sıkıntının artması ve kaçınmayı yordamaktadır (Downey, Feldman ve Ayduk, 2000). Ergenlerle yapılan bir çalışmada reddedilme duyarlılığı ve flört şiddeti suçu arasında ilişki bulunurken flört şiddeti mağduriyeti ile ilişkiye rastlanmamıştır. Ayrıca reddedilme duyarlılığı ve flört şiddeti suçu arasındaki ilişkiye, ilişki güvenilmezliğinin tam aracılık ettiği saptanmıştır. Bu ilişki; erkeklerde, kadınlara oranla daha fazla bulunmuştur. (Volz ve Kerig, 2010). Ülkemizde kadınlarla yapılan bir araştırmada; reddedilme duyarlılığının, yakın partner şiddet mağduriyeti üzerinde doğrudan etkisi olduğu bulunmuş ancak yakın partner şiddeti suçu üzerinde doğrudan etkisine rastlanmamıştır. Araştırmanın diğer bir bulgusu ise çocuklukta görülen istismar ve ihmal ile yakın partner şiddeti arasındaki ilişkiye, reddedilme duyarlılığının kısmen aracılık etmesidir. Bununla birlikte; reddedilme duyarlılığı, çocuklukta görülen duygusal kötü muameleyle, yakın partner şiddet mağduriyeti arasında tam aracılık rolü üstlenmiştir (Kahya, 2018). Araştırmalar ışığında; aile öngörülemezliği, reddedilme duyarlılığı ve şiddete yönelik tutumların birbirleriyle ilişkili kavramlar olduğu düşünülmektedir. Mevcut araştırmada, bu kavramların ilişkisi incelenecektir. Bir sonraki bölümde; araştırmanın yöntemi, örnekleme, ölçme araçları, veri toplama ve analiz sürecinden bahsedilecektir.

3. BÖLÜM: YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Aile öngörülemezliği, reddedilme duyarlılığı ve şiddete yönelik tutum ilişkisinin incelendiği bu çalışmada genel tarama modellerinden biri olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Türkiye’de yaşayan 18-30 yaş arası üniversite öğrencileridir. Araştırmanın örnekleme; belirtilen yaş grubunda anne ve babası sağ olan, çevrimiçi anket doldurmaya gönüllü lisans öğrencilerinden oluşmuştur. Örneklemin 18-30 yaş arasındaki lisans öğrencileri arasından seçilmesinin nedeni; kullanılan ölçeklerin bu yaş aralığında ve eğitim düzeyinde uygulanarak güvenilirlik-geçerliliğinin yapılmış olması, ayrıca bu bireylerin çevrimiçi erişimi rahat bir şekilde kullanabilme olasılığının yüksek olmasıdır. Araştırmaya katılacak olanların anne ve babasının sağ olması koşulu, Geçmişe Dönük Aile Öngörülemezliği Ölçeği’nde yer alan anne ve baba ile ilgili maddeler nedeniyle konulmuştur. Anne ve babasını kaybetmiş bireylerin, onlarla ilgili durumları yanlış olarak hatırlayabilecekleri düşüncesiyle bu kişiler araştırmaya dahil edilmemiştir. Çalışmaya toplamda 651 kişi (420 kadın, 231 erkek) katılmıştır. 30 yaşın üstünde olan 10 kişi, Türkiye’de yaşamadığını belirten 5 kişi, babası sağ olmayan 3 kişi, annesi sağ olmayan 1 kişi ve ölçeklere rastgele cevap verdiği tespit edilen (3.4.Verilerin Toplanma Süreci bölümünde ele alınacaktır) 26 kişi araştırmaya dahil edilmemiştir. Ayrıca parametrik analizler için normallik varsayımını karşılamak amacıyla, ekstrem değer olduğu tespit edilen 5 kişi analiz dışı bırakılmıştır. Analizler, 99 farklı üniversitede okuyan ve 68 farklı şehirde yaşayan toplamda 601 katılımcının verisiyle gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların 390’ı (% 64.9) kadın, 211’i (% 35.1) erkektir. Hem erkek hem de kadın katılımcılar 18-30 yaş aralığındadır. Katılımcıların yaş ortalaması 22.46’dır (Kadın: Ort. = 22.40; Erkek: Ort. = 22.55). Yüzde 4.2’si hazırlık sınıfı, % 11.5’i 1.sınıf, % 14.6’sı 2.sınıf, % 17’si 3.sınıf, % 52.7’si 4.sınıf ve üstünde okumaktadır. Yüzde 88.2’si yaşamının büyük çoğunluğunu şehirde, % 6.8’i köyde ve % 5’i kasabada geçirmiştir. Katılımcıların annelerinin yaşları 35-71 aralığındadır ve ortalama 49.51’dir. Babalarının yaşları 40-89 aralığındadır ve ortalama 52.92’dir. Katılımcıların demografik özellikleri Tablo.3.1.’de verilmiştir.

Tablo 3.1. *Katılımcıların Demografik Özellikleri*

Değişken	Sayı (N)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	390	64.9
Erkek	211	35.1
Yaş		
18-21	235	39.1
22-25	286	47.6
26-30	80	13.3
Sınıf		
Hazırlık	25	4.2
1.Sınıf	69	11.5
2.Sınıf	88	14.6
3.sınıf	102	17
4.Sınıf ve üstü	317	52.7
Yaşamın geçtiği yer		
Şehir	530	88.2
Kasaba	30	6.8
Köy	41	5
Medeni durum		
Bekar	550	91.5
Nişanlı/Sözlü	20	3.3
Evli	31	5.2
Gelir düzeyi		
1000 altı	26	4.3
1000-2500	99	16.5
2501-5000	231	38.4
5000 ve üzeri	245	40.8
Anne ve baba		
Birlikteler	545	90.7
Boşandılar	56	9.3
Kardeş		
Var	552	91.8
Yok	49	8.2
Anne eğitim durumu		
Okuryazar değil	17	2.8
Okuryazar	17	2.8
İlkokul	229	38.1
Ortaokul	90	15
Lise	141	23.5
Üniversite	94	15.6
Lisansüstü	13	2.2
Baba eğitim durumu		
Okuryazar değil	2	0.3
Okuryazar	4	0.7
İlkokul	146	24.3
Ortaokul	90	15
Lise	174	29
Üniversite	162	27
Lisansüstü	23	3.8
Kimlerle yaşadıkları		
Anne/Babayla	420	69.9
Yurtta	26	4.3
Evde arkadaşlarıyla	50	8.3
Evde tek başına	51	8.5
Diğer	54	9
Devam eden romantik ilişki		
Var	248	41.3
Yok	353	58.7

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların cinsiyeti, yaşı, okuduğu üniversite, sınıfı, anne- babalarının sağ olup olmadığı, yaşadığı il, gelir düzeyi vb. demografik bilgilerinin yer aldığı, araştırmacı tarafından oluşturulmuş formdur. Kişisel Bilgi Formu, Ek 3'te verilmiştir.

3.3.2. Geçmişe Dönük Aile Öngörülemezliği Ölçeği (GDAÖÖ)

Katılımcıların aile öngörülemezlik düzeylerini saptamak amacıyla kullanılmıştır. Ross ve McDuff (2008) tarafından geliştirilmiş, Türkçeye Oktay ve Uluç (2019) tarafından uyarlanmıştır. Ölçek 5'li likert tipidir (1: Hiç, 5: Çok fazla), 28 madde ve 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; finansal öngörülemezlik (3 madde), öğünlerle ilgili öngörülemezlik (5 madde), anne fiziksel-duygusal doyum öngörülemezliği (6 madde), baba fiziksel-duygusal doyum öngörülemezliği (6 madde), anne disiplin öngörülemezliği (4 madde) ve baba disiplin öngörülemezliği (4 madde) alt boyutlarıdır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, öngörülemezliğin yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Ölçeğin tümü ve alt boyutları için iç tutarlılık katsayıları .65 ile .88 arasındadır (Oktay ve Uluç, 2019). Mevcut çalışmada Cronbach Alpha katsayıları; finansal öngörülemezlik için .68, öğünlerle ilgili öngörülemezlik için .74, anne fiziksel-duygusal doyum öngörülemezliği için .85, baba fiziksel-duygusal doyum öngörülemezliği için .89, anne disiplin öngörülemezliği için .84, baba disiplin öngörülemezliği için .80 ve ölçeğin tümü için .91 olarak bulunmuştur. Ölçek maddeleri Ek 4'te yer almaktadır.

3.3.3. Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği

Bireylerdeki reddedilme duyarlılığı düzeyini değerlendirmek amacıyla kullanılan ölçek, Downey ve Feldman (1996) tarafından geliştirilmiştir. Türkçeye Göncü-Köse ve arkadaşları (2017) tarafından uyarlanmıştır. Ölçek 18 maddeden oluşmaktadır ve reddedilme ihtimalini yansıtan bazı varsayımsal sosyal durumlardan oluşur. 6'lı likert tipidir ve kişilerin hem bu sosyal durumla ilgili kaygı derecelerini belirtmeleri (1: hiç endişelenmem/ kaygı duymam, 6: çok endişelenirim/ kaygı duyarım) hem de bu durumla ilgili beklentilerini (1: çok küçük ihtimalle, 6: çok büyük ihtimalle) değerlendirmeleri istenir.

...Reddedilme duyarlılığı düzeyi, kabul edilme beklentisinin tersini temsil edecek şekilde önce ters kodlama yapılarak sonra da reddedilme kaygısı değerlendirilmesiyle çarpılarak hesaplanmaktadır. Bu

işlem her bir madde için yapıldıktan sonra tüm puanlar toplanıp 18'e bölünür. Böylece, 1-36 aralığı arasında değişebilen reddedilme duyarlılığı düzeyi puanı elde edilir... (Göncü-Köse ve arkadaşları, 2017, s.390).

Ölçeğin Türkçe formunda iç tutarlılık katsayısı .85 bulunmuştur. Ölçeğin kalem kağıtla ya da internet üzerinden doldurulması arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır (Göncü-Köse ve arkadaşları, 2017). Mevcut çalışmada Cronbach Alpha katsayısı .89 bulunmuştur. Ölçek maddeleri Ek 5'te yer almaktadır.

3.3.4. Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği

Davidson ve Canivez (2012) tarafından geliştirilmiş, Türkçeye Akın, Yıldız ve Basha (2016) tarafından uyarlanmıştır. Ölçek 17 madde ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; suç ve savaş (7 madde), bedensel ceza (6 madde) ve partner şiddeti (4 madde) dir. 7'li likert tipi (1: Hiç katılmıyorum, 7: Kesinlikle katılıyorum) şeklinde puanlanmaktadır. Suç ve savaş alt ölçeğinde; savaşın ve silah üretiminin gerekli olduğu, şiddet suçlarının şiddetle cezalandırılması gerektiği vb. ile ilgili maddeler yer almaktadır. Bedensel ceza alt ölçeğinde, çocukların fiziksel şiddetle cezalandırılmasına ilişkin maddeler vardır. Partner şiddetinde, eşe karşı uygulanan şiddete yönelik maddeler yer almaktadır. Ölçeğin Türkçe formunda iç tutarlılık katsayıları suç ve savaş için .73, bedensel ceza için .75 ve partner şiddeti için .81, ölçeğin tümü için ise .83 bulunmuştur. Ölçekten alınan puanların yüksek olması, şiddete yönelik olumlu tutumun arttığı anlamına gelmektedir (Akın, Yıldız ve Basha, 2016). Mevcut çalışmada Cronbach Alpha katsayıları; suç ve savaş alt boyutu için .80, bedensel ceza alt boyutu için .78, partner şiddeti alt boyutu için .74, ölçeğin tümü için .82 bulunmuştur. Ölçek maddeleri Ek 6'da yer almaktadır.

Ölçeklerin uygulanması için yazarlardan izin alınmıştır.

3.4. Verilerin Toplanma Süreci

Araştırma, COVID-19 sebebiyle çevrimiçi olarak yürütülmüştür. Veriler, Google form üzerinden 22 Eylül- 31 Aralık 2020 tarihleri arasında çevrimiçi olarak toplanmıştır. Veri toplama araçları, Yükseköğretim Kurulunun (YÖK) sitesindeki üniversite listesinden de yararlanılarak üniversite öğrencilerinin oluşturduğu, moderatörleri tarafından izin verilen 246 Facebook grubunda paylaşılmıştır. Katılımcılara; araştırmanın konusu, kimler tarafından yapıldığı, araştırmaya katılma kriterleri, araştırmanın gönüllülük esasına dayandığı ve istedikleri zaman katılımı sonlandırabileceklerinin belirtildiği bilgilendirilmiş onam formu sunulmuştur. Bilgilendirilmiş onam formu Ek 2'de yer almaktadır.

Katılımcıların, ölçekleri rastgele doldurmasının önüne geçmek için her ölçeğe bir adet “Lütfen ... (sayı) işaretleyiniz. Dikkatinizin dağılıp dağılmadığını test etme amaçlıdır. Diğer sorularla ilgisi yoktur” biçiminde madde eklenmiştir. İstenilen sayıyı işaretlemeyen katılımcıların, ölçekleri okumadan doldurduğu varsayılmıştır ve bu kişiler analiz dışı bırakılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Veriler, SPSS 21 programı ile analiz edilmiştir. Parametrik analizlerin uygulanması için normallik varsayımına bakılmış ve ekstrem değer olduğu tespit edilen 5 kişinin verisi analiz dışı bırakılmıştır. Daha sonra değişkenlerin ve alt boyutların çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiş, şiddete yönelik tutumun iki alt boyutu bedensel ceza ve partner şiddeti hariç, minimum -.882, maksimum 1.149 olduğu tespit edilmiştir. Literatüre bakıldığında çarpıklık ve basıklık değerleri; Tabachnick ve Fidel’e (2013) göre ± 1.5 aralığındaysa, dağılım normal kabul edilmiştir. Buradan yola çıkılarak araştırma verilerinin normal dağıldığı saptanmış ve parametrik analizlerin yapılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak bedensel ceza ve partner şiddeti alt boyutlarında çok fazla ekstrem değer olması sebebiyle çarpıklık-basıklık değerlerinin istenilen seviyede olmadığı görülmüş ve normallik varsayımının karşılanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet değişkeni ile yapılacak analizler için normallik varsayımına kadınlarda ve erkeklerde ayrı ayrı bakılmıştır. Benzer şekilde bedensel ceza ve partner şiddeti alt boyutlarının çarpıklık-basıklık değerlerinin beklenen düzeyde olmadığı saptanmıştır. Bu nedenle bedensel ceza ve partner şiddeti alt boyutlarıyla ilgili analizlerde nonparametrik analizler kullanılmıştır. Değişkenlerin çarpıklık ve basıklık değerleri, Tablo 4.1’de yer almaktadır.

Değişkenlerdeki cinsiyet farkına bakmak amacıyla normal dağılım varsayımını karşılayanlarda Bağımsız Örneklem t Testi, karşılamayanlarda ise Mann Whitney U Testi kullanılmıştır. Değişkenler arası ilişkileri tespit etmek amacıyla; normal dağılan değişkenlerde Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi, normal dağılmayanlarda ise Spearman Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Korelasyon analizinde ilişki bulunan ve normallik varsayımını karşılayan değişkenlerde; bağımsız değişkenin, bağımlı değişkeni ne derece yordadığını saptamak amacıyla Basit Doğrusal Regresyon Analizi kullanılmıştır. Bir sonraki bölümde araştırmanın bulgularından bahsedilecektir.

4. BÖLÜM: BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde, araştırmanın hipotezlerinin istatistiksel analiz sonuçlarına yer verilmiştir. İlk olarak değişkenlerin cinsiyete göre fark analizi bulgularından bahsedilmiştir. İkinci olarak değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Son olarak da aralarında ilişki bulunan değişkenlerin regresyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

4.1. Değişkenlerin Betimsel İstatistikleri

Aile öngörülemezliği alt boyutları ve toplam puanı, reddedilme duyarlılığı puanı, şiddete yönelik tutum toplam puanı ve alt boyutlarından alınan puanların örneklemin tümüne ve cinsiyete ilişkin betimsel istatistikleri Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1. *Değişkenlerin Betimsel İstatistikleri*

Değişken	N	$\bar{X}$	Med.	SS	Min.	Max.	Çarpıklık	Basıklık
Aile								
Öngörülemezliği	601	70.3	69	18.698	28	129	.358	-.180
Kadın	390	69.93	68	19.547	28	129	.388	-.250
Erkek	211	70.99	70	17.042	30	123	.307	-.064
Öğünlerle İlgili								
Öngörülemezlik	601	9.74	9	4.201	5	25	1.149	1.014
Kadın	390	9.57	9	4.247	5	25	1.179	1.072
Erkek	211	10.06	9	4.107	5	25	1.128	1.009
Finansal								
Öngörülemezlik	601	5.8	5	2.604	3	15	.966	.360
Kadın	390	5.76	5	2.646	3	15	1.026	.472
Erkek	211	5.87	6	2.529	3	13	.855	.166
Anne Doyum								
Öngörülemezliği	601	13.76	13	5.508	6	30	.634	-.109
Kadın	390	13.53	13	5.745	6	30	.761	.012
Erkek	211	14.18	14	5.027	6	27	.363	-.379
Baba Doyum								
Öngörülemezliği	601	18.71	19	6.271	6	30	.062	.100
Kadın	390	18.62	18	6.577	6	30	.088	-.987
Erkek	211	18.86	19	5.673	6	30	.014	-.672
Anne Disiplin								
Öngörülemezliği	601	10.93	11	4.259	4	20	.317	-.635
Kadın	390	11.13	11	4.310	4	20	.306	-.695
Erkek	211	10.56	10	4.148	4	20	.327	-.524
Baba Disiplin								
Öngörülemezliği	601	11.36	11	4.197	4	20	.260	-.625
Kadın	390	11.31	11	4.206	4	20	.349	-.634
Erkek	211	11.45	12	4.190	4	20	.096	-.571

(devamı arkadadır)

Tablo 4.1. *Değişkenlerin Betimsel İstatistikleri (devamı)*

Değişken	N	$\bar{X}$	Med.	SS	Min.	Max.	Çarpıklık	Basıklık
Reddedilme								
Duyarlılığı	601	8.35	8.11	3.226	1.28	19.78	.539	.474
Kadın	390	8.17	7.97	3.154	1.28	19.78	.612	.639
Erkek	211	8.68	8.56	3.338	1.61	19.44	.405	.295
Şiddete Yönelik								
Tutum	601	40.35	39	12.204	17	87	.647	.896
Kadın	390	37.53	37	10.713	17	83	.513	.804
Erkek	211	45.55	44	13.076	17	87	.547	.565
Suç ve Savaş								
Kadın	390	25.34	26	8.742	7	49	-.039	-.432
Erkek	211	29.51	31	8.479	7	49	-.351	-.143
Bedensel Ceza								
Kadın	390	7.34	6	2.798	6	29	3.607	16.788
Erkek	211	9.54	8	4.668	6	30	1.787	3.214
Partner Şiddeti								
Kadın	390	4.86	4	2.174	4	20	3.666	15.524
Erkek	211	6.51	5	3.989	4	28	2.329	6.292

N: Örneklem sayısı, $\bar{X}$: Aritmetik ortalama, Med.: Medyan, SS: Standart sapma, Min.: Minimum değer, Max.: Maksimum değer

4.2. Değişkenlerin Cinsiyete Göre İncelenmesi

Değişkenlerin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla Bağılantısız Örneklem t testi uygulanmıştır.

4.2.1. Geçmişe Dönük Aile Öngörülemezliğinin Cinsiyete Göre İncelenmesi

Geçmişe Dönük Aile Öngörülemezliği Ölçeği alt boyutları ve toplam puanının cinsiyete göre t testi sonuçları Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2. *Geçmişe Dönük Aile Öngörülemezliği Ölçeğinin Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları*

		N	$\bar{X}$	SS	t	p
Öğünlerle İlgili Öngörülemezlikler	Erkek	211	10.06	4.107	1.345	.179
	Kadın	390	9.57	4.247		
Finansal Öngörülemezlikler	Erkek	211	5.87	2.529	.496	.620
	Kadın	390	5.76	2.646		
Anne Doyum Öngörülemezliği	Erkek	211	14.18	5.027	1.431	.153
	Kadın	390	13.53	5.745		
Baba Doyum Öngörülemezliği	Erkek	211	18.86	5.673	.472	.637
	Kadın	390	18.62	6.577		
Anne Disiplin Öngörülemezliği	Erkek	211	10.56	4.148	-1.572	.116
	Kadın	390	11.13	4.310		
Baba Disiplin Öngörülemezliği	Erkek	211	11.45	4.190	.403	.687
	Kadın	390	11.31	4.206		
Aile Öngörülemezliği	Erkek	211	70.99	17.042	.687	.492
	Kadın	390	69.93	19.547		

N: Örneklem sayısı, $\bar{X}$: Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, t: t değeri, p: Significant (Anlamlılık) değeri

Tablo 4.2 incelendiğinde; ailede geçmişe dönük öğünlerle ilgili öngörülemeliklerin ($t = 1.345, p > .05$), finansal öngörülemeliklerin ($t = .496, p > .05$), anne doyum ($t = 1.431, p > .05$), baba doyum ($t = .472, p > .05$), anne disiplin ($t = -1.572, p > .05$), baba disiplin öngörülemeliklerinin ($t = .403, p > .05$) ve aile öngörülemelikliği toplam puanının ($t = .687, p > .05$) cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaşmadığı saptanmıştır.

4.2.2. Reddedilme Duyarlılığının Cinsiyete Göre İncelenmesi

Katılımcıların reddedilme duyarlılığı puanlarının cinsiyete göre t testi sonuçları Tablo 4.3'te verilmiştir.

Tablo 4.3. *Reddedilme Duyarlılığı Puanının Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları*

		N	$\bar{X}$	SS	t	p
Reddedilme	Erkek	211	8.676	3.338	1.826	.068
Duyarlılığı	Kadın	390	8.174	3.154		

N: Örneklem sayısı, $\bar{X}$: Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, t: t değeri, p: Significant (Anlamlılık) değeri

Tablo 4.3'e göre katılımcıların reddedilme duyarlılığı puanlarının, cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmüştür ($t = 1.826, p > .05$).

4.2.3. Şiddete Yönelik Tutumların Cinsiyete Göre İncelenmesi

Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği toplam puanı ile suç ve savaş alt boyutunun cinsiyete göre t testi sonuçları Tablo 4.4'te verilmiştir.

Tablo 4.4. *Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği Toplam Puanı ile Suç ve Savaş Alt Boyutunun Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları*

		N	$\bar{X}$	SS	t	p
Suç ve	Erkek	211	29.51	8.479	5.649	.000*
Savaş	Kadın	390	25.34	8.742		
Şiddete	Erkek	211	45.55	13.076	7.634	.000*
Yönelik	Kadın	390	37.53	10.713		
Tutum						

N: Örneklem sayısı, $\bar{X}$: Aritmetik ortalama, SS: Standart sapma, t: t değeri, p: Significant (Anlamlılık) değeri, * $p < .05$

Uygulanan Bağımsız Örneklem t testi sonucunda; Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği toplam puanı ($t = 7.634, p < .05$) ile suç ve savaş alt boyutunun ($t = 5.649, p < .05$) cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. Buna göre; suç ve savaş alt boyutunda erkeklerin ortalamasının ($\bar{X} = 29.51, SS = 8.479$), kadınların ortalamasından ($\bar{X} = 25.34, SS = 8.742$) daha yüksek olduğu görülmüştür. Benzer şekilde erkeklerin ($\bar{X} =$

45.55, $SS = 13.076$), kadınlara ($\bar{X} = 37.53$, $SS = 10.713$) oranla şiddete yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği'nin bedensel ceza ve partner şiddeti alt boyutlarından alınan puanlar normallik varsayımını karşılamadığı için, bu alt boyutlarda cinsiyet açısından fark olup olmadığını incelemek amacıyla Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 4.5'te gösterilmiştir.

Tablo 4.5. *Bedensel Ceza ve Partner Şiddeti Alt Boyutlarının Cinsiyete Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları*

Değişken	Grup	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	<i>U</i>	<i>p</i>
Bedensel Ceza	Erkek	211	364.05	76815	27841	.000*
	Kadın	390	266.89	104086		
Partner Şiddeti	Erkek	211	356.71	75265	29390.5	.000*
	Kadın	390	270.86	105635		

N: Örneklem Sayısı, Sıra Ort.: Sıra Ortalaması, Sıra Top.: Sıra Toplamı, *p*: Significant (Anlamlılık) değeri, * $p < .05$

Uygulanan Mann Whitney U testi sonucunda; Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği'nin bedensel ceza ($U = 27841$, $p < .05$) ve partner şiddeti ($U = 29390.5$, $p < .05$) alt boyutlarının cinsiyete göre farklılaştığı görülmüştür. Buna göre; erkeklerin (Sıra ort. = 364.05) bedensel cezaya yönelik tutumlarının, kadınlara (Sıra ort. = 266.89) nazaran daha olumlu olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde; erkeklerin (Sıra ort. = 356.71), kadınlara (Sıra ort. = 270.86) oranla partner şiddetine yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu bulunmuştur.

4.3. Değişkenler Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

4.3.1. Aile Öngörülemezliği ve Reddedilme Duyarlılığı Arasındaki İlişki

Aile öngörülemezliği toplam puanı ve alt boyutları ile reddedilme duyarlılığı puanı arasındaki ilişkiler Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analiziyle incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 4.6'da gösterilmiştir.

Tablo 4.6. *Aile Öngörülemezliği ve Reddedilme Duyarlılığı Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları*

	1	2	3	4	5	6	7	8
1.Öğünlerle İlgili Öngörülemezlikler	1							
2.Finansal Öngörülemezlikler	.38**	1						
3.Anne Doyum Öngörülemezliği	.32**	.25**	1					
4.Baba Doyum Öngörülemezliği	.41**	.34**	.48**	1				
5.Anne Disiplin Öngörülemezliği	.31**	.30**	.45**	.29**	1			
6.Baba Disiplin Öngörülemezliği	.27**	.33**	.25**	.46**	.48**	1		
7.Aile Öngörülemezliği	.64**	.56**	.72**	.78**	.68**	.67**	1	
8.Reddedilme Duyarlılığı	.11**	.14**	.10*	.18**	.11**	.14**	.19**	1

* $p < .05$, ** $p < .01$

Uygulanan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi sonucunda; reddedilme duyarlılığı ile aile öngörülemezliği toplam puanı ($r = .19$, $p < .01$) ve aile öngörülemezliğinin alt boyutları öğünler ile ilgili öngörülemezlikler ($r = .11$, $p < .01$), finansal öngörülemezlikler ($r = .14$, $p < .01$), anne doyum öngörülemezliği ($r = .10$, $p < .05$), baba doyum öngörülemezliği ($r = .18$, $p < .01$), anne disiplin öngörülemezliği ($r = .11$, $p < .01$) ve baba disiplin öngörülemezliği ($r = .14$, $p < .01$) arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

4.3.2. Aile Öngörülemezliği ve Şiddete Yönelik Tutum Arasındaki İlişki

Geçmişe dönük aile öngörülemezliği toplam puanı ve alt boyutları ile şiddete yönelik tutum toplam puanı ve suç ve savaş alt boyutu arasındaki ilişkiler Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analiziyle incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 4.7’de gösterilmiştir.

Tablo 4.7. Aile Öngörülemezliği ve Şiddete Yönelik Tutum Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.Öğünlerle İlgili Öngörülemezlikler	1								
2.Finansal Öngörülemezlikler	.38**	1							
3.Anne Doyum Öngörülemezliği	.32**	.25**	1						
4.Baba Doyum Öngörülemezliği	.41**	.34**	.48**	1					
5.Anne Disiplin Öngörülemezliği	.31**	.30**	.45**	.29**	1				
6.Baba Disiplin Öngörülemezliği	.27**	.33**	.25**	.46**	.48**	1			
7.Aile Öngörülemezliği	.64**	.56**	.72**	.78**	.68**	.67**	1		
8.Suç ve Savaş	.01	.02	.01	-.08*	.04	.04	-.00	1	
9.Şiddete Yönelik Tutum	.05	.01	.05	-.06	.06	.09*	.04	.89**	1

* $p < .05$, ** $p < .01$

Tablo 4.7 incelendiğinde; Geçmişe Dönük Aile Öngörülemezliği Ölçeği'nin alt boyutu olan baba doyum öngörülemezliği ile Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği'nin suç ve savaş alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı zayıf ilişki bulunmuştur ($r = -.08, p < .05$). Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği toplam puanı ile Geçmişe Dönük Aile Öngörülemezliği Ölçeği'nin baba disiplin öngörülemezliği alt boyutu arasında pozitif yönlü, anlamlı zayıf ilişki tespit edilmiştir ($r = .09, p < .05$). Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği toplam puanı ve suç ve savaş alt boyutu ile geçmişe dönük aile öngörülemezliği toplam puanı ve diğer alt boyutları arasında anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır ($p > .05$).

Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği'nin bedensel ceza ve partner şiddeti alt boyutları normallik varsayımını karşılamadığı için geçmişe dönük aile öngörülemezliği ve alt boyutları arasındaki ilişkiler Spearman Korelasyon analiziyle incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 4.8'de gösterilmiştir.

Tablo 4.8. *Aile Öngörülemezliği ile Şiddete Yönelik Tutum Spearman Korelasyon Analizi Sonuçları*

	Bedensel Ceza	Partner Şiddeti
1.Öğünlerle İlgili Öngörülemezlikler	.09*	.02
2.Finansal Öngörülemezlikler	-.01	.02
3.Anne Doyum Öngörülemezliği	.04	.04
4.Baba Doyum Öngörülemezliği	.00	-.03
5.Anne Disiplin Öngörülemezliği	.03	.00
6.Baba Disiplin Öngörülemezliği	.11**	.07
7.Aile Öngörülemezliği	.06	.02
8.Şiddete Yönelik Tutum	.57**	.47**
9.Suç ve Savaş	.35**	.26**
10.Bedensel Ceza	1	.39**
11.Partner Şiddeti	.39**	1

* $p < .05$, ** $p < .01$

Tablo 4.8 incelendiğinde; bedensel ceza alt boyutu ile öğünlerle ilgili öngörülemezlikler ($r = .09$, $p < .05$) ve baba disiplin öngörülemezliği ($r = .11$, $p < .01$) arasında pozitif yönlü, anlamlı zayıf ilişki saptanmıştır. Geçmişe dönük aile öngörülemezliği toplam puanı ve diğer alt boyutları ile bedensel ceza arasında anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır ($p > .05$). Partner şiddetiyle geçmişe dönük aile öngörülemezliği toplam puanı ve alt boyutları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır ($p > .05$).

4.3.3. Reddedilme Duyarlılığı ile Şiddete Yönelik Tutum Arasındaki İlişki

Katılımcıların reddedilme duyarlılığı puanları ile şiddete yönelik tutum toplam puanı ve suç ve savaş alt boyutu arasındaki ilişkiler Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analiziyle incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 4.9’da gösterilmiştir.

Tablo 4.9. *Reddedilme Duyarlılığı ile Şiddete Yönelik Tutum Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları*

	1	2	3
1.Suç ve Savaş	1		
2.Şiddete Yönelik Tutum	.89**	1	
3.Reddedilme Duyarlılığı	-.11**	-.013	1

* $p < .05$, ** $p < .01$

Tablo 4.9'a göre, reddedilme duyarlılığı ile suç ve savaş alt boyutu arasında negatif yönlü, anlamlı zayıf ilişki saptanmıştır ($r = -.11, p < .01$). Reddedilme duyarlılığı ile şiddete yönelik tutum toplam puanı arasında ise anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır ($p > .05$).

Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği'nin alt boyutları olan bedensel ceza ve partner şiddeti ile reddedilme duyarlılığı arasındaki ilişki Spearman Korelasyon analizi ile incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 4.10'da gösterilmiştir.

Tablo 4.10. *Reddedilme Duyarlılığı ile Bedensel Cezaya ve Partner Şiddetine Yönelik Tutum Spearman Korelasyon Analizi Sonuçları*

	1	2	3
1.Bedensel Ceza	1		
2.Partner Şiddeti	.39**	1	
3.Reddedilme Duyarlılığı	.12**	.02	1

* $p < .05$, ** $p < .01$

Uygulanan Spearman Korelasyon analizi sonucunda; reddedilme duyarlılığı ile bedensel ceza alt boyutu ($r = .12, p < .01$) arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunurken partner şiddeti ($p > .05$) ile reddedilme duyarlılığı arasında anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır.

4.4. Regresyon Analizi Bulgularının İncelenmesi

Aralarında ilişki bulunan ve normallik varsayımını karşılayan değişkenler, Basit Regresyon analiziyle ayrı ayrı incelenmiştir.

4.4.1. Öğünlerle İlgili Öngörülemezliklerin, Reddedilme Duyarlılığını Yordama Gücü

Geçmişe dönük aile öngörülemezliğinin alt boyutu olan öğünlerle ilgili öngörülemezliklerin, reddedilme duyarlılığını yordama gücüne ilişkin Basit Regresyon analizi sonuçları Tablo 4.11'de gösterilmiştir.

Tablo 4.11. *Öğünlerle İlgili Öngörülemezliklerin, Reddedilme Duyarlılığını Yordama Gücüne İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları*

Değişken	B	Standart Hata B	β	t	p
Sabit	7.513	.331		22.714	.000
Öğünlerle ilgili öngörülemezlik	.086	.031	.112	2.759	
Model	R = .112	R ² = .013	F _(1, 599) = 7.609	p = .006	

Yapılan Basit Regresyon analizi sonuçlarına göre; geçmiş aile yaşantısında görülen öğünlerle ilgili öngörülemezliklerin, reddedilme duyarlılığın anlamlı bir yordayısı olduğu görülmektedir. Buna göre, geçmiş aile yaşantısındaki öğünlerle ilgili öngörülemezlikler, reddedilme duyarlılığındaki varyansın yaklaşık % 1'ini açıklamaktadır ($R^2 = .013$, $F_{(1, 599)} = 7.609$, $p < .05$).

4.4.2. Finansal Öngörülemezliklerin, Reddedilme Duyarlılığını Yordama Gücü

Geçmişe dönük aile öngörülemezliğinin alt boyutu olan finansal öngörülemezliklerin, reddedilme duyarlılığını yordama gücü Basit Regresyon analiziyle incelenmiştir. Analiz sonuçları Tablo 4.12'de gösterilmiştir.

Tablo 4.12. *Finansal Öngörülemezliklerin, Reddedilme Duyarlılığını Yordama Gücüne İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları*

Değişken	B	Standart Hata B	β	t	p
Sabit	7.351	.319		23.067	.000
Finansal öngörülemezlik	.172	.050	.139	3.439	
Model	R = .139	$R^2 = .019$	$F_{(1,599)} = 11.827$	$p = .001$	

Tablo 4.12 incelendiğinde; geçmiş aile yaşantısında görülen finansal öngörülemezliklerin, reddedilme duyarlılığını anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre; geçmiş aile yaşantısındaki finansal öngörülemezlikler, reddedilme duyarlılığındaki varyansın yaklaşık % 2'sini açıklamaktadır ($R^2 = .019$, $F_{(1,599)} = 11.827$, $p < .05$).

4.4.3. Anneden Alınan Doyumla İlgili Öngörülemezliklerin Reddedilme Duyarlılığını Yordama Gücü

Geçmişe dönük aile öngörülemezliğinin alt boyutu olan anneden alınan doyumla ilgili öngörülemezliklerin, reddedilme duyarlılığını yordama gücü Basit Regresyon analiziyle incelenmiştir. Sonuçlar Tablo 4.13'te gösterilmiştir.

Tablo 4.13. *Anneden Alınan Doyumla İlgili Öngörülemezliklerin, Reddedilme Duyarlılığını Yordama Gücüne İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları*

Değişken	B	Standart Hata B	β	t	p
Sabit	7.505	.353		21.279	.000
Anne-Doyum Öngörülemezliği	.061	.024	.105	2.583	
Model	R = .105	R ² = .011	F _(1,599) = 6.672	p = .010	

Uygulanan Basit Regresyon analizi sonucunda; geçmişte anneden alınan doyumla ilgili öngörülemezliklerin, reddedilme duyarlılığının bir yordayısı olduğu görülmektedir. Buna göre; anneden alınan doyumun öngörülemezliği, reddedilme duyarlılığındaki varyansın yaklaşık % 1'ini açıklamaktadır ($R^2 = .011$, $F_{(1,599)} = 6.672$, $p < .05$).

4.4.4. Babadan Alınan Doyumla İlgili Öngörülemezliklerin, Reddedilme Duyarlılığını Yordama Gücü

Geçmişe dönük aile öngörülemezliğinin alt boyutu olan babadan alınan doyumla ilgili öngörülemezliklerin, reddedilme duyarlılığını yordama gücüne ilişkin Basit Regresyon analizi sonuçları Tablo 4.14'te verilmiştir.

Tablo 4.14. *Babadan Alınan Doyumla İlgili Öngörülemezliklerin, Reddedilme Duyarlılığını Yordama Gücüne İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları*

Değişken	B	Standart Hata B	β	t	p
Sabit	6.592	.408		16.171	.000
Baba-Doyum Öngörülemezliği	.094	.021	.183	4.548	
Model	R = .183	R ² = .033	F _(1,599) = 20.683	p = .000	

Tablo 4.14 incelendiğinde; geçmişte babadan alınan doyumla ilgili öngörülemezliklerin, reddedilme duyarlılığını anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir. Buna göre; babadan alınan doyumla ilgili öngörülemezliklerin, reddedilme duyarlılığındaki varyansın yaklaşık % 3'ünü açıkladığı saptanmıştır ($R^2 = .033$, $F_{(1,599)} = 20.683$, $p < .05$).

4.4.5. Anne Disiplin Öngörülemezliğinin, Reddedilme Duyarlılığını Yordama Gücü

Geçmişe dönük aile öngörülemezliğinin alt boyutu olan anne disiplin öngörülemezliğinin, reddedilme duyarlılığını yordama gücüne ilişkin Basit Regresyon analizi sonuçları Tablo 4.15'te verilmiştir.

Tablo 4.15. *Anne Disiplin Öngörülemezliğinin, Reddedilme Duyarlılığını Yordama Gücüne İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları*

Değişken	B	Standart Hata B	β	t	p
Sabit	7.435	.361		20.611	.000
Anne Disiplin Öngörülemezliği	.084	.031	.111	2.723	
Model	R = .111	R ² = .012	F _(1,599) = 7.414	p = .007	

Uygulanan Basit Regresyon analizi sonucunda; geçmişte annenin sağladığı disiplin öngörülemezliğinin, reddedilme duyarlılığının anlamlı bir yordayıcısı olduğu saptanmıştır. Buna göre; annenin sağladığı disiplinin öngörülemezliği, reddedilme duyarlılığındaki varyansın yaklaşık % 1'ini açıklamaktadır ($R^2 = .012$, $F_{(1,599)} = 7.414$, $p < .05$).

4.4.6. Baba Disiplin Öngörülemezliğinin, Reddedilme Duyarlılığını Yordama Gücü

Geçmişe dönük aile öngörülemezliğinin alt boyutu olan baba disiplin öngörülemezliğinin, reddedilme duyarlılığını yordama gücüne ilişkin Basit Regresyon analizi sonuçları Tablo 4.16'da verilmiştir.

Tablo 4.16. *Baba Disiplin Öngörülemezliğinin, Reddedilme Duyarlılığını Yordama Gücüne İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları*

Değişken	B	Standart Hata B	β	t	p
Sabit	7.160	.377		19.006	.000
Baba Disiplin Öngörülemezliği	.105	.031	.136	3.368	
Model	R = .136	R ² = .019	F _(1,599) = 11.341	p = .001	

Tablo 4.16 incelendiğinde; geçmişte babanın sağladığı disiplin öngörülemezliğinin, reddedilme duyarlılığının anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre; babanın sağladığı disiplinin öngörülemezliğinin, reddedilme duyarlılığındaki varyansın yaklaşık % 2'sini açıkladığı saptanmıştır ($R^2 = .019$, $F_{(1,599)} = 11.341$, $p < .05$).

4.4.7. Geçmişe Dönük Aile Öngörülemezliğinin, Reddedilme Duyarlılığını Yordama Gücü

Geçmişe dönük aile öngörülemezliğinin toplam puanının, reddedilme duyarlılığını yordama gücüne ilişkin Basit Regresyon analizi sonuçları Tablo 4.17’de verilmiştir.

Tablo 4.17. *Geçmişe Dönük Aile Öngörülemezliğinin, Reddedilme Duyarlılığını Yordama Gücüne İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları*

Değişken	B	Standart Hata B	β	t	p
Sabit	6.016	.503		11.955	.000
Aile Öngörülemezliği	.033	.007	.193	4.802	
Model	R = .193	R ² = .037	F _(1,599) = 23.055	p = .000	

Uygulanan basit regresyon analizi sonuçlarına göre; geçmişe dönük aile öngörülemezliğinin, reddedilme duyarlılığını anlamlı bir şekilde yordadığı saptanmıştır. Geçmişe dönük aile öngörülemezliğinin toplam puanı, reddedilme duyarlılığındaki varyansın yaklaşık % 4’ünü açıklamaktadır ($R^2 = .037$, $F_{(1,599)} = 23.055$, $p < .05$).

4.4.8. Reddedilme Duyarlılığının, Suç ve Savaş Şiddetine Yönelik Tutumları Yordama Gücü

Reddedilme duyarlılığının, Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği’nin suç ve savaş alt boyutunu yordama gücü Basit Regresyon analiziyle incelenmiştir. Analiz sonuçları Tablo 4.18’de gösterilmiştir.

Tablo 4.18. *Reddedilme Duyarlılığının, Suç ve Savaş Şiddetine Yönelik Tutumları Yordama Gücüne İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları*

Değişken	B	Standart Hata B	β	t	p
Sabit	29.374	.999		29.393	.000
Reddedilme Duyarlılığı	-.308	.112	-.112	-2.759	
Model	R = .112	R ² = .013	F _(1,599) = 7.613	p = .006	

Tablo 4.18’e göre; reddedilme duyarlılığı puanı, suç ve savaş şiddetine yönelik tutum puanlarının anlamlı bir yordayıcısıdır. Reddedilme duyarlılığı puanı, suç ve savaş şiddetine yönelik tutum puanlarının yaklaşık % 1’ini açıklamaktadır ($R^2 = .013$, $F_{(1,599)} = 7.613$, $p < .05$).

4.4.9. Babadan Alınan Doyum Öngörülemezliğinin, Suç ve Savaş Şiddetine Yönelik Tutumu Yordama Gücü

Geçmişe dönük aile öngörülemezliğinin alt boyutu olan babadan alınan doyum öngörülemezliğinin, Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği'nin suç ve savaş alt boyutunu yordama gücü; aralarındaki ilişkinin çok zayıf olması nedeniyle incelenmemiştir.

4.4.10. Baba Disiplin Öngörülemezliğinin, Şiddete Yönelik Tutumu Yordama Gücü

Geçmişe dönük aile öngörülemezliğinin alt boyutu olan babanın disiplin sağlamadaki öngörülemezliğinin, şiddete yönelik tutum toplam puanını yordama gücü; aralarındaki ilişkinin çok zayıf olması sebebiyle incelenmemiştir.

4.4.11. Öğünlerle İlgili Öngörülemezliklerin, Bedensel Cezaya Yönelik Tutumları Yordama Gücü

Geçmişe dönük aile öngörülemezliğinin alt boyutu olan öğünlerle ilgili öngörülemezliklerin, Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği'nin bedensel ceza alt boyutunu yordama gücü, bedensel cezaya yönelik tutum puanları normal dağılmayarak Basit Regresyon analizi varsayımını karşılamadığı için incelenmemiştir.

4.4.12. Baba Disiplin Öngörülemezliğinin, Bedensel Cezaya Yönelik Tutumları Yordama Gücü

Geçmişe dönük aile öngörülemezliğinin alt boyutu olan babanın disiplin sağlamadaki öngörülemezliğinin, Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği'nin bedensel ceza alt boyutunu yordama gücü, bedensel cezaya yönelik tutum puanları normal dağılmayarak Basit Regresyon analizi varsayımını karşılamadığı için incelenmemiştir.

4.4.13. Reddedilme Duyarlılığının, Bedensel Cezaya Yönelik Tutumları Yordama Gücü

Reddedilme duyarlılığının, Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği'nin bedensel ceza alt boyutunu yordama gücü, bedensel cezaya yönelik tutum puanları normal dağılmayarak Basit Regresyon analizi varsayımını karşılamadığı için incelenmemiştir.

5. BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulguları yorumlanarak alanyazın ışığında tartışılacak, aynı zamanda sonuç ve önerilerden bahsedilecektir.

5.1. Tartışma

5.1.1. Değişkenlerin Cinsiyet Farkı Bulgularının Tartışılması

Araştırmanın hipotezlerinden birini test etmek amacıyla geçmişe dönük aile öngörülemezliği ve alt boyutları, reddedilme duyarlılığı ile şiddete yönelik tutum ve alt boyutları, cinsiyet değişkeni açısından incelenmiştir. Bulgulara göre; sadece şiddete yönelik tutum toplam puanı ve alt boyutları cinsiyete göre farklılaşmıştır, aile öngörülemezliği ve alt boyutları ile reddedilme duyarlılığı değişkenlerinde cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunmamıştır.

5.1.1.1. Geçmişe dönük aile öngörülemezliğinin cinsiyet değişkenine göre gözlenen fark bulgularının tartışılması. Mevcut araştırmanın bulguları incelendiğinde; geçmişe dönük aile öngörülemezliği toplam puanı ile alt boyutlarının, cinsiyet açısından farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Yıldırım'ın (2016) tez çalışmasının ilk bölümünde; bulgumuza benzer biçimde aile öngörülemezliği ve alt boyutlarının cinsiyet açısından anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur. İkinci bölümünde ise sadece finansal öngörülemezlik ve anneden alınan fiziksel-duygusal doyum öngörülemezliği alt boyutları cinsiyet açısından anlamlı farklılık göstermiştir. Erkeklerin, bahsedilen öngörülemezlikleri kadınlara göre daha fazla deneyimlediği saptanmıştır. Bu konuyla ilgili daha çok araştırmaya ihtiyaç vardır. Bizim sonuçlarımız, farklı cinsiyete sahip bireylerin ailelerindeki davranış tutarsızlıklarını benzer oranlarda algıladığını ve tutum farkındalığının cinsiyetlerine göre farklılaşmadığını göstermektedir.

5.1.1.2. Reddedilme duyarlılığının cinsiyet değişkenine göre gözlenen fark bulgularının tartışılması. Bu araştırmada; reddedilme duyarlılığı değişkeninin cinsiyete göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Alanyazında bu konuyla ilgili çelişkili bulgular mevcuttur. Harper, Dickson ve Welsh'in (2006) çalışmasında; reddedilme duyarlılığı, cinsiyete göre farklılaşmamıştır. Hemşirelik lisans öğrencileriyle yapılan bir çalışmada da reddedilme duyarlılığının cinsiyet değişkeni açısından anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur (Yüksel, 2015). Bu çalışmalar, bulgumuzu destekler niteliktedir. Boylamsal bir araştırmada; katılımcılardan 16, 17 ve 18 yaşlarında veri toplanmıştır. Katılımcılar 16

ve 17 yaşlarındayken erkeklerin, kadınlara göre reddedilme duyarlılığı daha yüksek bulunmuş, 18 yaşına geldiklerinde ise cinsiyet açısından anlamlı fark bulunmamıştır (Marston, Hare ve Ellen, 2010). Mevcut araştırmanın örneklemini de 18-30 yaş arası katılımcılardan oluştuğu için, bu çalışma sonuçlarının bulgumuzla tutarlı olduğu söylenebilir. 14-16 yaş arasındaki ergenlerle yapılan başka bir çalışmada; erkeklerin, kadınlara oranla reddedilme duyarlılığı düzeyleri daha yüksek bulunmuştur (Saylan, 2020). Reddedilme duyarlılığındaki cinsiyet farkına yaşın etkisi araştırılmaya değer bir konu gibi gözükmektedir. Ergenlik döneminde, cinsiyetin reddedilme duyarlılığı düzeyindeki etkisi daha fazla olabilir. Diğer yandan Erözkan'ın (2004, 2007) iki ayrı çalışmasında ise kadın üniversite öğrencilerinin, erkeklere göre reddedilme duyarlılığı düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Çağlayaner (2020) benzer bir çalışmasında, kadın üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılığı düzeylerinin, erkeklere oranla daha yüksek olduğunu saptamıştır. Cinsiyet ve içinde bulunulan yaş aralığının, reddedilme duyarlılığına etkisini belirleyen farklı faktörlerin araştırılması bulgulardaki değişik sonuçlara açıklık getirebilir.

5.1.1.3. Şiddete yönelik tutumların cinsiyet değişkenine göre gözlenen fark bulgularının tartışılması. Bu çalışmada; Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği toplam puanı ile alt boyutlarının cinsiyet değişkeni açısından farklılaştığı bulunmuştur. Erkeklerin, kadınlara oranla suç ve savaş şiddetine, bedensel cezaya, partner şiddetine ve genel olarak şiddete yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu, yani şiddetin gerçekleşmesine daha sıcak baktıkları bulunmuştur. Buradan yola çıkılarak erkeklerin şiddet eğilimlerinin, kadınlara nazaran daha fazla olduğu söylenebilir. Bu bulgu, alanyazınla uyumludur. Kodan-Çetinkaya'nın (2013) üniversite öğrencileriyle yaptığı araştırmasında; erkek öğrencilerin şiddet eğilimlerinin, kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Adıbelli ve Özkan'ın (2020) çalışmasında; kadın üniversite öğrencilerinin, erkek öğrencilere kıyasla şiddete yönelik tutumlarının daha olumsuz olduğu, yani şiddeti kabul etmeme eğilimlerinin daha fazla olduğu saptanmıştır. Üniversite grubunda yapılan başka bir çalışmada; erkek öğrencilerin kadınlara oranla fiziksel şiddeti ve aile içi şiddeti daha fazla onayladığı bulunmuştur (Vural, İnançil ve Körpe, 2020). Öztürk ve Türe'nin (2019) araştırmasında; namus adına işlenen şiddeti, erkek üniversite öğrencilerinin kadın öğrencilere göre daha fazla destekledikleri saptanmıştır. Benzer şekilde üniversite öğrencileriyle yapılan başka bir çalışmada; erkeklerin namus adına kadına uygulanan şiddete yönelik tutumlarının, kadınlara oranla daha olumlu olduğu bulunmuştur (Demirel, Kaya, Ertekin-Pınar, Değerli ve Gökmen, 2019). Alanyazın incelendiğinde; erkeklerin, kadınlara oranla şiddete daha

olumlu baktıkları göze çarpmaktadır. Bunun kaynağı olarak toplumsal cinsiyet kavramı düşünülebilir. Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları birbirinden farklıdır. Cinsiyet, biyolojik olarak doğuştan getirilirken toplumsal cinsiyet, kültürün etkisiyle şekillenir ve insana, kültüre, zamana göre değişkenlik gösterebilir (Bhasin, 2000/2015). Toplum tarafından kadına ve erkeğe farklı rol ve sorumluluklar yüklenmiştir. Toplumun gözünde kadınlar; naif, itaatkar, zayıf ve korunması gereken kişilerdir. Erkekler ise güçlü, iktidar sahibi ve kontrol eden konumundadır. Bu durum, şiddet üzerinden kontrol ve gücün meşrulaştırılmasına yol açabilir. Özellikle kadınların, toplumsal cinsiyet kalıplarına uymadıkları, beklentileri karşılayamadıkları veya karşılamakta yetersiz kaldıkları durumlarda; kıskançlık, kısıtlama, zarar verme, müdahale etme vb. şiddete maruz kalma olasılıkları artabilir. Ataerkil toplumlarda erkek, egemen olan cinsiyettir ve erkekler, kadınlardan üstün kabul edilir. Bu düşünce; erkeğin kadını kontrol etmesi, onun üzerinde hakimiyet kurması ve şiddet göstermesinin olağan bir durum olarak görülmesine yol açmaktadır. Hatta erkeğin, kadına şiddet uygulaması hak olarak görülmektedir. Bu da şiddetin devam etmesine neden olmaktadır (Sünetçi ve diğ., 2016). Geleneksel cinsiyet rollerini benimseyen kişilerin, eşitlikçi cinsiyet rollerini benimseyenlere göre flört şiddetine yönelik daha olumlu tutum sergiledikleri bilinmektedir (Funda-Şimşek ve Büyükgöze-Kavas, 2018; Sezer ve Sumbas, 2018). Geleneksel cinsiyet rollerinin benimsenmesinin, şiddetin normalleştirilmesine neden olduğu söylenebilir. Erkeklerin kadınlara oranla şiddete daha olumlu bakmalarının altında, toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarının geleneksel olması yani toplum tarafından biçilen rolü benimsemeleri yatıyor olabilir.

5.1.2. Değişkenler Arasındaki İlişkilerle İlgili Bulguların Tartışılması

Değişkenler arasındaki ilişkiler Pearson ve Spearman Korelasyon Analizleriyle incelenmiştir. Bulgulara bakıldığında; geçmişe dönük aile öngörülemezliliği toplam puanı ve alt boyutlarının tümü ile reddedilme duyarlılığı arasında pozitif yönlü, anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Şiddete yönelik tutum toplam puanı ve bedensel ceza alt boyutu ile geçmişe dönük aile öngörülemezliğinin baba disiplin öngörülemezliği alt boyutu arasında pozitif yönlü zayıf ilişki bulunmuştur. Bedensel ceza alt boyutuyla, öğünlerle ilgili öngörülemezlikler arasında da pozitif yönlü zayıf bir ilişkiye rastlanmıştır. Reddedilme duyarlılığı ve Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği'nin bedensel ceza alt boyutu arasında pozitif yönlü, suç ve savaş alt boyutuyla negatif yönlü ilişki tespit edilmiştir.

5.1.2.1. Geçmişe dönük aile öngörülemezliği ile reddedilme duyarlılığı arasındaki ilişkinin tartışılması. Çalışmamızda, geçmişe dönük aile öngörülemezliği toplam puanı ve tüm alt boyutları ile reddedilme duyarlılığı arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. İlişkilerin pozitif yönlü olması; ailede yaşanan öngörülemezlikler arttıkça reddedilme duyarlılığının da artacağı ya da ailede yaşanan öngörülemezlikler azaldıkça reddedilme duyarlılığının da azalacağı şeklinde yorumlanabilir. En güçlü ilişkinin genel aile öngörülemezliği ile olduğu görülmektedir. Aile öngörülemezliğinin alt alanlarında ise en güçlü ilişkiler; sırasıyla babadan alınan fiziksel-duygusal doyum, baba disiplin öngörülemezliği ve finansal öngörülemezliklerdir. Onları anne disiplin öngörülemezliği, öğünlerle ilgili öngörülemezlikler ve anneden alınan fiziksel-duygusal doyum öngörülemezliği takip etmektedir. Babayla ilgili öngörülemezliklerle reddedilme duyarlılığı arasındaki ilişkinin, anneye ilgili öngörülemezliklere göre daha güçlü olduğu söylenebilir. Özellikle babanın dış dünya temsiliyetinin olması bu sonucu destekliyor olabilir. Dış dünyanın yaratabileceği çaresizlikle nasıl mücadele edileceğine yönelik babayla ilgili tutarlı bir zihin temsili oluşmayabilir. Bu da çocuğun çevreyi etkileyebilme beklentisini düşürerek reddedilme duyarlılığını artırabilir. Annenin de doyum ve disiplininin öngörülemez oluşu bu sonuca katkı sağlayabilir. Godleski ve diğerlerinin (2018) çalışmasında; sadece anneden alınan doyum öngörülemezliği alt boyutu yer almıştır. Orta çocuklukta anneden alınan fiziksel duygusal doyum öngörülemezliği, ergenlik dönemindeki kaygılı reddedilme beklentisiyle negatif yönde ilişkili bulunmuştur. Bu sonuç, mevcut araştırmanın bulgularıyla çelişmektedir. Kullanılan ölçeklerin farklılığı ve yaş faktörü, bu duruma yol açmış olabilir. Ergenlere uygulanan reddedilme duyarlılığı ölçeğinde endişeli reddedilme beklentisi ve kaygılı reddedilme beklentisi olmak üzere iki alt boyut bulunmaktadır. Mevcut çalışmada, üniversite öğrencilerine uygulanan Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği ise tek boyutludur. Bununla birlikte; orta çocuklukta annenin doyum öngörülemezliği, anneler tarafından raporlanmaktadır. Mevcut çalışmada ise aile öngörülemezliği, geriye dönük olarak kişinin kendisi tarafından değerlendirilmektedir. İki çalışmadaki örneklemelerin yaşları da farklıdır. Yaşla birlikte kişilerin reddedilme duyarlılığı düzeylerinde değişim olabilir. Alanyazında aile öngörülemezliği ile reddedilme duyarlılığı arasındaki ilişkiyi doğrudan araştıran başka bir çalışmaya rastlanmamıştır.

5.1.2.2. Geçmişe dönük aile öngörülemezliği ile şiddete yönelik tutum arasındaki ilişkinin tartışılması. Bu araştırmada; baba disiplin öngörülemezliği ile şiddete yönelik tutum toplam puanı ve bedensel ceza alt boyutu arasında pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. Bu bulguya göre, babanın sağladığı disiplinin tutarsızlığı arttıkça çocuklara yönelik bedensel cezaya yani fiziksel şiddete ve genel anlamda şiddete karşı olumlu tutumun da arttığı veya babanın sağladığı disiplinin tutarsızlığı azaldıkça çocuklara yönelik fiziksel şiddete ve genel anlamda şiddete yönelik olumlu tutumun azaldığı söylenebilir. Öngörülemezlik, olasılıkla duygu odaklı başa çıkma stratejisini kullanma eğilimini destekleyerek öfkenin şiddet davranışı ile dışa vurumunu kolaylaştırıyor olabilir. Özellikle de içsel kontrol odağı sorunu, kişiler arası güven eksikliğiyle ilişkili olarak şiddetin uzun vadeli zararlarının göz ardı edilmesine yol açıyor olabilir. Yıldırım'ın (2016) çalışmasında; erkeklerde baba disiplin öngörülemezliğinin, içte tutulan, dışa vurulan ve sürekli öfkeyle, kadınlarda ise içte tutulan öfkeyle ilişkili olduğu bulunmuştur. Aynı zamanda; baba disiplin öngörülemezliğinin, bahsedilen öfke çeşitlerini artırıcı etkiye sahip olduğu saptanmıştır. Başka bir çalışmada; şiddet gösteren ve göstermeyen ergenler, aile işlevleri ile ailelerindeki öfke düzeyleri açısından karşılaştırıldığında, şiddet gösteren ergenlerin aile işlevlerindeki bozulmanın, şiddet göstermeyenlere göre daha fazla olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte; şiddet gösteren ergenlerin ailelerindeki içe yönelik, dışa yönelik ve sürekli öfke düzeyleri; karşılaştırma grubuna göre daha yüksek bulunurken öfke kontrol düzeyleri daha düşük bulunmuştur. Şiddet davranışında bulunan ergenlerin ailelerinde psikolojik probleme sahip olma ile suç işleme oranı, diğer ailelere göre daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca; şiddet gösteren ergenlerin ailelerinde, karşılaştırma grubuna göre alkol kullanımının daha fazla olduğu görülmüş ve istatistiksel açıdan bu farkın anlamlı olduğu saptanmıştır (Avcı ve Güçray, 2010). Alkolik ebeveyne sahip bireyler, daha fazla ebeveyn öngörülemezliği bildirmişlerdir (Ross ve Hill, 2001). Aile işlevlerini ölçen Aile Değerlendirme Ölçeği'nde de öngörülemezlikle ilgili maddeler alt ölçeklere dağılmıştır (Ross ve Hill, 2000). Dolayısıyla aile işlevlerinde bozulma olan ve alkol kullanımının görüldüğü ailelerde aile öngörülemezliğinin de daha fazla olacağı söylenebilir. Bahsedilen çalışmaların bulguları; öfke ve şiddet ilişkisi de göz önüne alındığında, mevcut araştırmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Yine de mevcut araştırmada; özellikle genel anlamda şiddete yönelik tutum ile baba disiplin öngörülemezliği arasındaki ilişkinin çok zayıf olduğunu belirtmekte fayda vardır.

Araştırmanın başka bir bulgusu; çocuklara yönelik bedensel cezaya yani fiziksel şiddete ilişkin tutumlar ile öğünlerle ilgili öngörülemezlik arasında pozitif yönlü ilişki bulunmasıdır. Bu bulgu değerlendirildiğinde; ailedeki yemek rutinleriyle yemekteki kişi sayısı, yemek zamanı vb. ile ilgili öngörülemezlikler arttıkça çocuklara yönelik bedensel cezaya ilişkin olumlu tutumların artacağı ya da tam tersi söylenebilir. Alanyazında bu konuyla ilgili araştırmaya rastlanmamıştır. Olasılıkla aynı saatlerde ailenin bir arada, birbirini görebildiği, aynı sofranın etrafında aynı yemekle doyurulma ortamında buluşma ve paylaşım doyumunun öngörülemez olması; ailenin bu düzeninin bozulmasına işaret olarak düşünülürse ortaya çıkan kaotik yapı, reddedilme algısı, duygu düzenleme güçlüğü, abartılı duyarlılık ve anksiyeteye birlikte öfke düzeyi artabilir. Ebeveyn öfkesi, ailedeki en güçsüz birey olarak görülen çocuğa yönelebilir. Böyle bir geçmişi olan çocuk da ailesinin bu tutumunu benimseyerek çocuğa karşı fiziksel şiddete yönelik olumlu tutum geliştirebilir. Araştırmanın diğer bulgusu; babadan alınan doyum öngörülemezliği ile suç ve savaş şiddeti arasında negatif ilişki bulunmasıdır. Ancak bu ilişkinin çok zayıf olduğu görülmektedir.

Şiddete yönelik tutum ile geçmişe dönük aile öngörülemezliği arasındaki ilişkiyle ilgili bulgular genel olarak değerlendirildiğinde; hipotezimizin kısmen desteklendiği söylenebilir. Ancak bulunan ilişkilerin zayıf olması ve değişkenlerdeki birkaç alt boyutla sınırlı olması beklenenin dışındadır. Bu durum, kullanılan ölçek kaynaklı olabilir çünkü genel bir tutum ölçeği olduğu için bireye yönelik şiddet davranışını tam olarak yordamamaktadır. Daha detaylı bir ölçekle ya da şiddetin aile içi, partner ilişkisi gibi somut bağlantılı alanlarda kullanılan bir ölçekle ölçülmesi daha net sonuçlar verebilir. Sonuçlar tartışılabilir olsa da şiddet davranışı gösteren kişilerin ailelerinde yaşanan öngörülemezliklerin gelecek araştırmalara veri barındırdığı belirtilebilir.

5.1.2.3. Reddedilme Duyarlılığı ile Şiddete Yönelik Tutum Arasındaki İlişkinin Tartışılması. Mevcut araştırmada; reddedilme duyarlılığı ile suç ve savaş şiddetine yönelik tutum arasında negatif yönlü, bedensel cezaya yönelik tutum ile pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. Şiddete yönelik tutum toplam puanı ve partner şiddetine yönelik tutum ile reddedilme duyarlılığı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Reddedilme duyarlılığı ile suç ve savaş şiddetine yönelik tutum arasında negatif yönlü ilişki bulunması, beklentimizin aksi bir bulgudur. Bu bulgu değerlendirildiğinde; reddedilme duyarlılığı düzeyi arttıkça suç ve savaş şiddetine yönelik olumlu tutumların azaldığı veya reddedilme duyarlılığı azaldıkça suç ve savaş şiddetine yönelik olumlu tutumların arttığı söylenebilir. Bu

bulgunun nedenlerinden biri; savaşın veya polis, asker vb. resmi gücü elinde bulunduran kişilerin eylemlerinin şiddet olarak nitelendirilmiyor olması ve ülkelerin korunması adına meşru bir eylem olarak görülmesi olabilir. Archer ve Gartner'a (çev. 1996) göre; resmi şiddet ve yasadışı şiddet vardır. Yasadışı şiddet; normlardan sapan, toplum tarafından onaylanmayan, yasalarla cezalandırılan, suç unsuru içeren, cinayet, saldırganlık vb. eylemlerdir. Resmi şiddet ise bazı resmi hedeflere ulaşmak, suçu önlemek, devlet politikasına karşı çıkanları denetim altına almak, ülkenin bütünlüğünü korumak vb. amaçlarla devletin resmi kurumlarındaki kişilerce (polis, asker vb.) uygulanan şiddet eylemleri olarak tanımlanabilir. Resmi şiddet, yasadışı şiddete veya tehdidine karşı devletin emriyle ortaya çıkmış olması ve yüce amaçlara hizmet algısıyla kamuoyu desteği görür ve bu da resmi şiddetin meşrulaştırılmasına yol açar. Toplumsallaşma, bireyleri kendi devlet sınırları içindeki resmi şiddeti onaylamaya iter ve bu şiddet onayı, bireylerin yalnızca kendi devletiyle sınırlıdır; dışarıda kabul görmez (Örnek: Nazi Almanyası). Buna göre; suç ve savaş alt boyutunda yer alan maddeler, şiddet olarak nitelendirilmemiş olabilir.

Araştırmamızın bir diğer bulgusu; çocuklara yönelik bedensel cezaya yani fiziksel şiddete ilişkin tutumlar ile reddedilme duyarlılığı arasında ilişki bulunmasıdır. Bu bulguya göre; reddedilme duyarlılığı puanları arttıkça çocuklara yönelik bedensel cezaya ilişkin olumlu tutumlar artmakta veya reddedilme duyarlılığı puanları azaldıkça çocuklara yönelik fiziksel şiddete ilişkin olumlu tutumlar azalmaktadır. Bu sonuç; çocukluklarında bu kişilerin şiddete maruz kalması sonucunda reddedilmiş hissetmelerinden kaynaklı olabilir. Şiddeti normalleştirdikleri için bedensel cezaya yönelik olumlu tutum geliştirmiş olabilirler. Erözkan'ın (2015) çalışmasında; reddedilme duyarlılığı ile çocukluk döneminde yaşanan travmaların tüm alt boyutları, yani fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, duygusal ihmal ve fiziksel ihmal arasında pozitif yönlü ilişkiler bulunmuştur. Bu bulguya ilişkin; çocuklukta yaşanan travmaların, reddedilme duyarlılığı açısından bir risk faktörü olabileceği yorumu yapılmıştır. Bu çalışma bizim görüşümüzü destekler niteliktedir. Çocuklukta fiziksel istismara maruz kalmış kişilerin, reddedilme duyarlılığı düzeyinin yüksek olabileceği düşünüldüğünde; çocuklara yönelik bedensel cezayı yani fiziksel şiddeti (kendileri de buna maruz kaldıkları için) normalleştirdikleri ve bunun sonucunda çocuklarda bedensel cezaya yönelik olumlu tutum geliştirdikleri düşünülebilir.

Reddedilme duyarlılığı ile partner şiddeti ve genel olarak şiddete yönelik tutumlar arasında ilişkiye rastlanmamıştır. Bu, beklemediğimiz bir bulgudur. Avustralya'da,

Facebook'ta üniversite gruplarındaki 18 yaş üstü katılımcılardan veri toplanan bir araştırmada; reddedilme duyarlılığı ile saldırganlık arasında ilişki bulunmuş ve kıskançlığın bu ilişkiye aracılık ettiği saptanmıştır. Kıskançlıkla birlikte reddedilme duyarlılığının, saldırganlıktaki varyansı açıklama oranının arttığı bulunmuştur. Reddedilme duyarlılığının, kıskançlık ve saldırganlık gibi davranışsal tepkileri etkileyen bir mekanizma olduğu ve bireyin saldırganlık eğilimini, algılanan ret ipuçları ve buna bağlı olarak gelişen kıskançlığın yoğunluğunun belirlediği sonucuna ulaşılmıştır (Murphy ve Russell, 2016). Bahsedilen çalışmada olduğu gibi; şiddet veya saldırganlık eylemleriyle reddedilme duyarlılığı arasındaki ilişkiye üçüncü değişkenler aracılık ediyor olabilir. Mevcut araştırmada; genel olarak şiddet ve partner şiddeti ile reddedilme duyarlılığının ilişkili bulunmaması; reddedilme duyarlılığının, doğrudan bir reddetme deneyimi yerine bu deneyimlerin birikimi sonucunda oluşan hassasiyeti niteleyen bir kavram olmasından ileri gelebilir. İleride yapılacak çalışmalarda; bir reddetme deneyimi üzerinden, reddedilme duyarlılığı yüksek bireylerin şiddete yönelik tutumlarına bakılması bu konuda daha doğru bilgiler verebilir. Bununla birlikte; ülkemizde kadına yönelik şiddet olaylarının artması, katılımcıların partner şiddetine yönelik olumlu tutumların azalmasına veya bu konudaki tutumlarını, toplumsal baskı sonucu, doğru yansıtılmalarına sebebiyet vermiş olabilir.

5.1.3. Değişkenler Arası Yordayıcı Analiz Bulgularının Tartışılması

Aralarında ilişki bulunan ve normallik varsayımını karşılayan değişkenler regresyon analiziyle incelenmiş ve bulgular aşağıda tartışılmıştır.

5.1.3.1. Reddedilme duyarlılığı puanlarının yordanmasına ilişkin bulguların tartışılması. Mevcut araştırmanın bulgularına göre; geçmişe dönük aile öngörülemezliğinin ve alt boyutlarının, reddedilme duyarlılığındaki varyansı açıklama oranları sırasıyla, öğrenlerle ilgili öngörülemezliklerde %1, finansal öngörülemezliklerde %2, anneden alınan fiziksel-duygusal doyum öngörülemezliğinde %1, babadan alınan fiziksel-duygusal doyumla ilgili öngörülemezliklerde %3, anne disiplin öngörülemezliğinde %1, baba disiplin öngörülemezliğinde %2 ve genel aile öngörülemezliğinde %4'tür. Bulgular değerlendirildiğinde; ailede yaşanan öngörülemezliklerin, reddedilme duyarlılığındaki etkisinin %4 oranında olduğu söylenebilir. Bu oran küçük gibi görünse de bireyde ileride gelişebilecek bir reddedilme duyarlılığını öngörmek için önemli olabilir. Bernstein ve Benfield'in (2013) zaman algısıyla ilgili araştırmasında; şimdiki ve gelecek zaman algısının, reddedilme duyarlılığı

üzerinde etkisi bulunmazken geçmişin olumsuz algılanması daha yüksek reddedilme duyarlılığıyla, olumlu algılanması ise daha düşük reddedilme duyarlılığıyla ilişkilendirilmiştir. Ailede yaşanan öngörülemeliklerin, bireye olumsuz deneyimler yaşatabileceği göz önünde bulundurulduğunda; bu araştırmanın bulgularının, bizim bulgumuzla tutarlı olduğu söylenebilir. Ailede yaşanan öngörülemelikler; aile yapısının bir fonksiyonu olarak davranışlara temel oluşturamama kaygısıyla ilişkili olabilir böylece belirsizlik ve kaygı artar, reddedilmiş hissetme ortaya çıkar. Aile öngörülemeliliği, çift mesajların işin içine girmesiyle çocukta kafa karışıklığı yaratabilir. Bu durumda çocuk, olumsuz mesajlardan kendini sorumlu tutabilir ve suçlu hissedebilir.

Aile öngörülemeliliğinin alt alanlarının, reddedilme duyarlılığına etkisi incelendiğinde; en fazla etkinin %3 oranla babadan alınan fiziksel-duygusal doyum öngörülemeliliği ve %2 oranla babanın sağladığı disiplinin öngörülemeliliğinde olduğu saptanmıştır. Babanın öngörülemeliliğinin, ailede yaşanan diğer öngörülemeliklere göre reddedilme duyarlılığı üzerinde daha fazla etkisi olduğu görülmektedir. Aynı zamanda; babanın öngörülemelik olmasının, annenin öngörülemelik olmasına göre reddedilme duyarlılığını daha fazla etkilediği söylenebilir. Babanın davranışlarının, çocuklar üzerinde reddedilme duyarlılığı açısından anneye göre daha etkili olduğu çıkarımı yapılabilir. Alanyazında doğrudan bu konuyu araştıran çalışmaya rastlanmamıştır. Ülkemizde üniversite öğrencileriyle yapılan bir doktora tez çalışmasında; örneklemin tamamında babası duygusal olarak daha az sıcak davranan kişilerin, reddedilme duyarlılığı daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca erkeklerde, baba reddi ile reddedilme duyarlılığı arasında ilişki saptanmıştır (Sarısoy, 2017). Babanın duygusal sıcaklığının az olması, babadan sağlanan fiziksel duygusal doyumun öngörülemeliliğiyle paralel sonuç doğurmuştur, dolayısıyla bu çalışma bulgumuzu destekler niteliktedir. Bangladeş'te üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada; her iki cinsiyette de babanın kabul-reddi ile reddedilme duyarlılığı arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Tek başına baba reddi her iki cinsiyette de reddedilme duyarlılığındaki varyansın %9'unu açıklarken anne reddinin, reddedilme duyarlılığı üzerinde bağımsız etkisi bulunmamıştır (Khaleque ve diğ., 2019). Baba reddinin, reddedilme duyarlılığı açısından bir risk faktörü olabileceği söylenebilir. Babanın fiziksel, duygusal ihtiyaçları karşılama ve disiplinindeki tutarsızlığı da baba reddi olarak algılanabileceği için bu durum, bulgularımızla tutarlıdır. Anneler, genelde çocuğun asıl bakımverenidir ve anneye olan ilişki daha çok fiziksel, duygusal vb. ihtiyaçların karşılanmasıyla ilgilidir. Babayla olan ilişki ise diğerleriyle, yani dış dünyadaki

kişilerle ilişkiye daha çok benzer. Çocuğun, dış dünyayla başa çıkarken yeterlilik algısı babayla şekillenir. Çocuk, ilk ortamı olan ailesinde annesi dışında birinin, yani babanın; ona gösterdiği ilgiyi, sevgiyi, bakımı gördükçe kendini onaylanmış hissedebilir ve diğerleriyle ilişkisinde reddedilmeye karşı duyarlılığı daha az olabilir. Baba fiziksel, duygusal doyum sağlamada ve disiplinde tutarsız davranırsa çocuk kendini onaylanmamış hissedeceğinden dış dünyayla başa çıkmada yetersizlik yaşar ve bu durum onu reddedilmeye daha duyarlı hale getirebilir. Bu bakış açısıyla; babaların, kişilerarası ilişkilerdeki rolünün araştırılması önemli gözükmektedir. Evden evlenmek için kaçan kız ergenlerin, babalarını “soğuk”, “uzak” ve “ilgisiz” olarak tanımladıkları, aile içinde kendilerini “dışlanmış”, “değersiz”, “fazlalık” olarak algıladıkları, problemlili aile ortamı ve ilişkilerine sahip oldukları ve kaçmaya ani bir şekilde yani dürtüsel olarak karar verdikleri saptanmıştır (Duru ve Arslan, 2014). Bu bağlamda; babanın öngörülemesiz olması, kız çocuklarında erkeklerle ilgili şemanın oluşmamasına, dolayısıyla kız çocuklarının, karşı cinsi okumada ve anlamlandırmada zorlanmasına neden olabilir. Bu durum, eş seçimiyle ilgili olarak da kız çocukları açısından risk doğurabilir. Erkek çocukları için ise öngörülemesiz bir babanın rol model olması, ileride ebeveynlik tutumunun öngörülemesiz olmasına yol açabilir. Bununla ilgili olarak aile öngörülemesizliğinin (özellikle ana-baba tutumlarının öngörülemesizliğinin); partnere ait algoritma oluşturma, partneri tanıyabilme, ondan gelen işaretleri okuyabilme gibi sonuçların oluşturduğu yaklaşımların reddedilme duyarlılığına etkisi ve öngörülemesizliğin kuşaktan kuşağa aktarımıyla ilgili çalışmalar önemli veriler sunabilir.

Finansal öngörülemesizlikler, reddedilme duyarlılığındaki varyansın %2'sini açıklamıştır. Babayla ilgili öngörülemesizliklerden sonra, reddedilme duyarlılığında en etkili alt boyuttur. Alanyazında bu konuyla ilgili çalışmaya rastlanmamıştır. Finansal öngörülemesizlik yaşayan ailelerde geçim sıkıntısı olabilir ya da ekonomik durum sürekli değişim halinde olabilir. Böyle bir durumda; ebeveynler, geçim derdine düştükleri için, çocuklarının bakımıyla tam anlamıyla ilgilenemeyebilir ya da çocuklarının ihtiyaçlarını maddi anlamda karşılayamayabilirler. Bu ailede yaşanan finansal öngörülemesizlik ve yetersizlik duyguları, ebeveynlerin öfkeli olmasına yol açarak çocuklarına fiziksel, duygusal doyum vermede ve disiplin sağlamada tutarsızlıklar getirebilir. Bu da çocukların reddedilmiş hissetmelerine ve reddedilmeye karşı duyarlı hale gelmelerine neden olabilir. Bunun yanında geleceğe yönelik öngörülemesizliği artırarak, gelecek beklentisini

olumsuzlaştırabilir. Ekonomik durum, aileyi etkileyen önemli bir unsurdur. Mevcut araştırmanın bulguları da bunu doğrulamaktadır.

Öğünlerle ilgili öngörülemezlikler, anneden alınan doyumla ve annenin sağladığı disiplinle ilgili öngörülemezlikler ayrı ayrı; reddedilme duyarlılığındaki varyansın yaklaşık %1'ini açıklamıştır. Bu oldukça düşük bir oran olmasına rağmen bu öngörülemezliklerin de reddedilme duyarlılığına katkısı olduğu söylenebilir. Öğün genel olarak annenin sunduğu bakım aracıdır ve onun aracılığıyla tüm ailenin etrafında toplandığı belli kuralların uygulandığı bir güvenlik ve haz alanıdır. Buradaki sunumlar bakım alma, değerli olma, bağlanma ile ilişkilendirilebilir. Öngörülemezliğin karmaşası reddedilme duyarlılığına yol açabilir.

5.1.3.2. Şiddete yönelik tutum puanlarının yordanmasına ilişkin bulguların tartışılması. Babadan alınan doyum öngörülemezliği ve suç ve savaş şiddeti ile baba disiplin öngörülemezliği ve şiddete yönelik tutum toplam puanı arasındaki ilişkiler çok zayıf olduğu için regresyon analizi yapılmamıştır. Bununla birlikte; bedensel cezaya yönelik tutum değişkeni normalliği sağlamadığı için, bu değişkenle ilişkili bulunan değişkenler arasında da regresyon analizi yapılamamıştır. Yalnızca reddedilme duyarlılığı ile suç ve savaş şiddetine yönelik tutumlar regresyon analiziyle değerlendirilmiştir. Buna göre; reddedilme duyarlılığı puanları, suç ve savaş şiddetine yönelik tutum puanlarındaki varyansın yaklaşık %1'ini açıklamaktadır. Bu oran oldukça düşük olsa da reddedilme duyarlılığının suç ve savaş şiddetine etkisi merak uyandırıcıdır. Ayrıca Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği'nde suç ve savaş alt boyutunda, suçtan daha çok savaşla ilgili maddelerin yer aldığı düşünülürse bu bulgunun savaş şiddetiyle daha fazla ilişkili olduğu söylenebilir. Belki de savaş, ülkenin gücünün reddedilmesi, güvenlik sınırlarına saldırı algısına karşı gelişen duyarlılığın etkilediği bir savunma olarak düşünülebilir. Sonraki çalışmalarda; kolektif şiddetle, reddedilme duyarlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi bu konuya ışık tutabilir.

5.1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma, çevrimiçi ortamda yürütülmüştür. Bu durum; her ne kadar farklı il ve üniversitelerden katılımcılar sayesinde örneklem çeşitliliğini ve çalışmanın daha genellenebilir olmasını sağlasa da katılımcıların, ölçme araçlarını nasıl bir ortamda doldurdukları veya doldururken samimi olup olmadıklarını bilmemiz mümkün değildir.

2. Araştırmanın örnekleme; 18-30 yaş arası, anne ve babası sağ olan, lisans öğrencilerinden oluştuğu için diğer gruplara genellenemez.

3. Ölçme araçları, Facebook'taki üniversite gruplarında paylaşılmıştır. Dolayısıyla bu araştırma, Facebook kullanan kişilerle sınırlıdır. Ayrıca, tüm üniversitelerin Facebook öğrenci grubunun olmaması veya grupların kişi sayılarının farklılığı da sınırlılık olarak düşünülebilir.

4. Araştırmada kullanılan ölçekler, öz bildirim ölçeğidir ve bu yüzden kişinin beyanıyla sınırlıdır.

5. Geçmişe Dönük Aile Öngörülemezliği Ölçeği, geriye dönük bir öz bildirim ölçeği olduğu için, geçmişteki anılar yanlı olarak hatırlanabilir.

6. Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği, şiddete yönelik genel bir tutumu ölçmektedir yani bireye yönelik şiddet davranışını tam olarak yordamamış olabilir.

7. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanıldığı için değişkenler arası nedensel bağ kurulamaz.

5.2. Sonuç

Bu çalışmada; aile öngörülemezliği, reddedilme duyarlılığı ve şiddete yönelik tutumlar arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Reddedilme duyarlılığı ile aile öngörülemezliği ve alt boyutları arasında pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. Reddedilme duyarlılığının, aile öngörülemezliğiyle ilişkili bulunması yeni bir bulgudur ve bu çalışma, bu değişkenler arasındaki ilişkiyi inceleyen ilk araştırmadır. Aynı zamanda aracılık analizleri için de ön bulgu niteliği taşımaktadır. Babanın öngörülemezliğinin, reddedilme duyarlılığına daha fazla katkısı olduğu bulgusu; babanın, çocuğundaki reddedilme duyarlılığında ve dolaylı olarak kişilerarası ilişkilerinde önemli rol üstlendiğini göstermektedir. Bununla birlikte; babanın öngörülemez oluşu, kız çocukları için eş seçimi açısından riskli bir durum yaratabilir. Çünkü tutarsız davranan bir baba figürü, kız çocuklarında erkeklerle ilgili şema oluşmamasına ve erkeklerin davranışlarını anlamlandırmada sıkıntı yaşanmasına neden olabilir. Bu durum, evden kaçma gibi riskli davranışlara yol açabilir. Erkek çocuklarında ise rol model açısından sıkıntılı bir durum oluşturabilir. Erkek çocuklarının ebeveynlik yaparken tutarsız davranmalarına sebep olabilir. Araştırmanın başka bir bulgusu; finansal öngörülemezliklerle, reddedilme duyarlılığı ilişkisidir. Ailenin ekonomik durumu, aile

ortamını etkileyen bir faktördür. Mali durumun düzensiz olmasının reddedilme duyarlılığı açısından bir risk oluşturabileceği söylenebilir. Bununla birlikte; anneyle ve öğünle ilgili öngörülemeliklerin; reddedilme duyarlılığına, diğerlerine nazaran az olsa da, katkısının olduğu görülmektedir.

Araştırmanın diğer bulgusu; reddedilme duyarlılığıyla, suç ve savaş şiddeti arasında negatif yönlü, zayıf ilişki bulunmasıdır. Bu beklenmeyen bir bulgudur. Reddedilme duyarlılığının, büyük gruplarla ve savaş şiddetiyle ilişkisini inceleyen daha fazla araştırmaya ihtiyaç var gibi gözükmektedir. Araştırmada, aile öngörülemelikliği ile şiddete yönelik tutum arasında genel olarak ilişkiye rastlanmamıştır. Alt boyutlarıyla bulunan ilişkiler ise oldukça zayıftır. Bu bulgu, hipotezimizin tam olarak desteklenmediğini göstermektedir. İlerideki çalışmalarda; şiddetle ilgili başka ölçekler kullanılabilir veya şiddet davranışında bulunan kişilerin aile öngörülemelikleri incelenebilir. Araştırmamızda; şiddete yönelik tutum puanları, cinsiyet açısından farklılaşmış ve erkeklerin, şiddete daha olumlu baktıkları saptanmıştır. Bu bulgu, alanyazınla ve ülkemizde erkekler tarafından uygulanan şiddetle paraleldir ve endişe verici bir bulgudur. Bu konuda caydırıcı yasal düzenlemeler yapılmalı, ayrıca şiddet uygulayan ve şiddet görenlerin profesyonel yardım alması sağlanmalıdır. Risk gruplarına şiddeti önlemek adına şiddetin dinamiği, şiddet döngüsü, şiddetin sonuçları vb. ile ilgili düzenli psikoeğitimler verilmelidir.

Sonuç olarak bu çalışmada; aile öngörülemelikliği ile reddedilme duyarlılığının ilişkili olduğu bulunmuş ve aracılık analizleri için zemin hazırlanmıştır. Özellikle babanın tutarsız davranmasının ve ailedeki mali durumun düzensiz olmasının reddedilme duyarlılığı açısından bir risk oluşturabileceği düşünülmektedir. Babanın disiplinle ilgili tutarsız davranışlarının, ilişki az bulunsa da, şiddete yönelik tutumları şekillendirmede rol oynayabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. İleride yapılacak çalışmalarda; şiddet davranışı gösteren bireylerin aile öngörülemelikliği incelenerek bu konuya ışık tutulabilir. Erkeklerin şiddete daha olumlu baktıkları bulgusu, aslında ülkemizde kadına yönelik şiddet olaylarının neden hala devam ettiği sorusunun cevaplarından biri niteliğindedir. Son olarak bu çalışma; uygulamaya yönelik iki alanda veri sağlamaktadır. İlk olarak aile danışmanlığı ve eğitimi için önemli bulgular elde edilmiştir. İkinci olarak bireyin mağdur olmasını, reddedilmeye karşı hassaslığını ve şiddete eğilimini anlamlandırmasında bireyle psikolojik danışmada yol gösterici olacaktır. İlerleyen bölümde uygulamaya ve araştırmaya yönelik önerilerden daha detaylı olarak bahsedilecektir.

5.3. Öneriler

5.3.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Aile öngörülemezliği ile reddedilme duyarlılığı ilişkisi bu çalışmada desteklendiği için aracılık analizleri yapılabilir. Aracı değişken olarak kişilik, mizaç, bağlanma stilleri, duygu düzenleme güçlüğü ele alınabilir. Sonuç değişkeni olarak kaygı, depresyon, psikolojik uyum, şiddet davranışı değişkenleri düşünülebilir.

2. Babanın, reddedilme duyarlılığındaki rolünü daha iyi anlayabilmek için farklı değişkenlerle veya aracı değişkenlerle araştırmalar yapılabilir.

3. Bu araştırma; 18-30 yaş arası lisans öğrencileriyle yapılmıştır. Yaş aralığı genişletilip daha farklı eğitim grubundaki bireylerle araştırmalar yapılabilir.

4. Bu araştırmada; şiddete yönelik tutumlar genel, toplumsal düzeyde ölçülmüştür dolayısıyla bireye yönelik şiddete dönük bir veri vermemektedir. Bu anlamda bir sınırlılık oluşturabilir. Şiddet değişkeni için farklı ölçekler denenebilir, etik çerçevede bir deney manipülasyonu yaratılabilir veya şiddet davranışı gösteren bireylerde reddedilme duyarlılığı ve aile öngörülemezliği ilişkisine bakılabilir.

5. Mevcut araştırma; çevrimiçi olarak yapılmıştır. Sonraki çalışmalarda ölçme araçları yüz yüze olunabilecek bir ortamda verilebilir.

6. Bu araştırmada; reddedilme duyarlılığı ve suç ve savaş şiddeti arasında negatif yönlü ilişki bulunmuştur. Bu bulguyla ilgili olarak reddedilme duyarlılığı ile büyük grup aidiyetiyle ilgili araştırmalar yapılabilir. Ayrıca savaş şiddeti veya kolektif şiddet ile reddedilme duyarlılığını inceleyen daha fazla araştırma yapılması, bu konuya ışık tutabilir.

5.3.2. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Aile öngörülemezliği kavramı, aile danışmanlığında üzerinde durulması gereken bir kavram gibi gözükmektedir. Ailede yaşanan öngörülemezliklerin, özellikle babayla ilgili öngörülemezliklerin tespit edilmesi, reddedilme duyarlılığı açısından fikir oluşturabilir. Ailedeki öngörülemezliklerle iletişim yoluyla başa çıkılması, tutarsızlıkların anlamlandırılmasında ve çocuğun kendini suçlu hissetmesine engel olmakta etkili olabilir. Ailede kuşaktan kuşağa aktarılan bir öngörülemezlik varsa genogram yoluyla farkındalık sağlanabilir.

2. Reddedilme duyarlılığı, kişilerarası ilişkileri etkileyen bir kavram olduğu için hem aile hem de çift terapisinde dikkate alınmalıdır. Reddedilme duyarlılığı yüksek olan bireyler, ilişkilerinde daha fazla çatışma yaşayabilirler. Bu kişilerin, reddedilmeye karşı hassas olduğunu bilmek, terapide yol gösterici olabilir. Özellikle kişi kendini gerçekleştiren kehanet döngüsü içerisindeyse bununla ilgili farkındalık kazanması, reddedilmeye karşı hassasiyetiyle baş etmesine yardımcı olabilir ve kişilerarası ilişkilerinin düzelmesine zemin hazırlayabilir.

3. Şiddetin, erkekler tarafından daha olumlu karşılanıyor olması endişe vericidir. Şiddetin önlenmesi için, özellikle erkeklere, şiddetin dinamiği ve sonuçlarıyla ilgili farkındalık kazandırmak önemli görünmektedir. Kadınlara da şiddet döngüsü, şiddete uğradıklarında ne yapmaları gerektiği, flört ilişkisinde şiddet eğiliminin göstergeleri gibi farkındalıkların kazandırılması gerekmektedir. Bu amaçlarla psikoeğitim verilebilir.

KAYNAKÇA

- Adıbelli, D. ve Özkan, İ. (2020). Üniversite öğrencilerinin şiddete yönelik tutumları ve etkileyen faktörler. *Akdeniz Tıp Dergisi*, 6(2), 241-248. doi: 10.17954/amj.2020.2066
- Ainsworth, M. D., Blehar, M. C., Waters, E. ve Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: Assessed in the strange situation and at home*. New York: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Akat, E. (2019). *Çocukluk travmaları ve aile öngörülemezliği ile kişilik inançları arasındaki ilişkiler: Bağlanma stillerinin aracı rolü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akın, A., Yıldız, B. ve Basha, E. (2016). Şiddete yönelik tutum ölçeğinin Türkçe versiyonunun geçerliliği ve güvenilirliği. *Route Educational and Social Science Journal*, 3(1), 53-61.
- Altan-Sarıkaya, N. ve Çömez-İkican, T. (2019). Hemşirelik fakültesi öğrencilerinin romantik yakın ilişki şiddetini kabul etme düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 22(2), 114-120.
- American Psychiatric Association (1994). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th Ed.). Washington DC: Author.
- Archer, D., & Gartner, R. (1996). Barış dönemi kayıpları: Savaşa katılmayanların şiddet içeren davranışlarında savaşın etkisi. (Çev. A. Babacan). *Cogito*, 6-7, 237-252. (Orijinal çalışmanın tarihi 1978).
- Avcı, R. ve Güçray, S. S. (2010). Şiddet davranışı gösteren ve göstermeyen ergenlerin ailelerinin aile işlevleri, aile bireylerine ilişkin problemler, öfke ve öfke ifade tarzları açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(1), 45-76.
- Ayduk, O., Downey, G., & Kim, M. (2001). Rejection sensitivity and depressive symptoms in women. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27(7), 868-877. doi:10.1177/0146167201277009
- Ayduk, O., Gyurak, A., & Luerssen, A. (2008). Individual differences in the rejection-aggression link in the hot sauce paradigm: The case of rejection sensitivity. *Journal of Experimental Social Psychology*, 44(3), 775-782. doi: 10.1016/j.jesp.2007.07.004
- Ayduk, O., Gyurak, A., & Luerssen, A. (2009). Rejection sensitivity moderates the impact of rejection on self-concept clarity. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 35(11), 1467-1478. doi: 10.1177/0146167209343969
- Ayduk, O., Zayas, V., Downey, G., Cole, A. B., Shoda, Y., & Mischel, W. (2008). Rejection sensitivity and executive control: Joint predictors of borderline personality features. *Journal of Research in Personality*, 42(1), 151-168. doi: 10.1016/j.jrp.2007.04.002

- Babacan-Gümüş, A. ve Keskin, G. (2016). Bir üniversite öğrenci örnekleminde bağlanma stilleri ve şiddet eğiliminin incelenmesi. *Sağlık ve Toplum Dergisi*, 26(1), 33-42.
- Bandura, A. (1978). Social learning theory of aggression. *Journal of Communication*, 28(3), 12-29. doi: 10.1111/j.1460-2466.1978.tb01621.x
- Bandura, A., Ross, D. & Ross, S. A. (1961). Transmission of aggression through imitation of aggressive models. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 63 (8), 575-582.
- Barbaro, N., & Shackelford, T. K. (2016). Environmental unpredictability in childhood is associated with anxious romantic attachment and intimate partner violence perpetration. *Journal of Interpersonal Violence*, 34(2), 1-30. doi: 10.1177/0886260516640548
- Beeson, C. M. L., Brittain, H., & Vaillancourt, T. (2020). The temporal precedence of peer rejection, rejection sensitivity, depression, and aggression across adolescence. *Child Psychiatry & Human Development*, 51, 781–791. doi: 10.1007/s10578-020-01008-2
- Berenson, K. R., Gregory, W. E., Glaser, E., Romirowsky, A., Rafaeli, E., Yang, X., & Downey, G. (2016). Impulsivity, rejection sensitivity, and reactions to stressors in borderline personality disorder. *Cognitive Therapy and Research*, 40(4), 510–521. doi: 10.1007/s10608-015-9752-y
- Bernstein, M. J., & Benfield, J. A. (2013). Past perspective is related to present relationships: Past-positive and negative time perspectives differentially predict rejection sensitivity. *The Psychological Record*, 63, 615-628.
- Bhasin, K. (2015). *Toplumsal cinsiyet "Bize yüklenen roller"* (2. Baskı). (çev. K. Ay ve Z. Sarıhacıoğlu). İstanbul: Kadınlarla Dayanışma Vakfı Yayınları. (Orijinal çalışmanın basım tarihi 2000).
- Bilican- Gökçaya, V. ve Ayan, S. (2017). Sosyal öğrenme kuramı ve aile içi şiddet. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10 (48), 389-394.
- Bintaş-Zörer, P. (2015). *Bağlanma kuramı perspektifinden sosyal kaygı: Erken dönem uyumsuz şemalar ve reddedilme duyarlılığının rolü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Blackhart, G. C., Fitzpatrick, J. & Williamson, J. (2014). Dispositional factors predicting use of online dating sites and behaviors related to online dating. *Computers in Human Behavior*, 33, 113-118. doi: 10.1016/j.chb.2014.01.022
- Bowlby, J. (2012). *Bağlanma*. (çev. T. V. Soylu). İstanbul: Pinhan Yayıncılık. (Orijinal çalışmanın basım tarihi 1969).
- Bowlby, J. (2014). *Bağlanma ve Kaybetme*. (çev. M. Günay). İstanbul: Pinhan Yayıncılık. (Orijinal çalışmanın basım tarihi 1973).
- Breines, J. G., & Ayduk, O. (2013). Rejection sensitivity and vulnerability to self-directed hostile cognitions following rejection. *Journal of Personality*, 83(1), 1-13. doi: 10.1111/jopy.12077

- Bulut, M. B. (2015). Üniversite öğrencilerinin aile içi şiddete yönelik tutumları. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(17), 403-415.
- Cohen, Z. P. (2019). *Üç kuşak kadın yetişkinin çocukluk çağı travmaları, dissosiyasyon ve şiddete yönelik tutumları bakımından incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Crisp, R. J. (2015). *Social psychology: A very short introduction*. Newyork: Oxford University Press.
- Çağlayaner, A. (2020). *Üniversite öğrencilerinde reddedilme duyarlılığının; yaşam doyumu, narsisizm, benlik saygısı ve yalnızlık ile ilişkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çardak, M., Sarıçam, H., & Onur, M. (2012). Perceived parenting styles and rejection sensitivity in university students. *The Online Journal of Counselling and Education*, 1(3), 57-69.
- Davidson, M. M., & Canivez, G. L. (2012). Attitudes toward violence scale: Psychometric properties with a high school sample. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(18) 3660-3682. doi: 10.1177/0886260512447578
- Demir, Y. ve Kumcağız, H. (2015). Öğrencilerin anne baba tutumlarını algılama biçimleri ve şiddete eğilimleri. *Turkish Studies (Elektronik)*, 10(2), 221-234. doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.7696>
- Demirel, G., Kaya, N., Ertekin-Pınar, Ş., Değerli, B. ve Gökmen, E. (2019). Üniversite öğrencilerinin kadına ilişkin namusa, şiddete ve cinsiyetçiliğe yönelik tutumları. *Health Science and Research*, 6, 479-490. doi: 10.5152/hsp.2019.478060
- Dodge, K. A., & Coie, J. D. (1987). Social-information-processing factors in reactive and proactive aggression in children's peer groups. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53(6), 1146-1158. doi:10.1037/0022-3514.53.6.1146
- Downey, G. & Feldman, S.I. (1996). Implications of rejection sensitivity for intimate relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(6), 1327-1343.
- Downey, G., Feldman, S. & Ayduk, O. (2000). Rejection sensitivity and male violence in romantic relationships. *Personal Relationships*, 7, 45-61. doi: 10.1111/j.1475-6811.2000.tb00003.x
- Downey, G., Freitas, A. L., Michaelis, B., & Khouri, H. (1998). The self-fulfilling prophecy in close relationships: Rejection sensitivity and rejection by romantic partners. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75(2), 545-560. doi:10.1037/0022-3514.75.2.545
- Downey, G., Lebolt, A., Rincón, C., & Freitas, A. L. (1998). Rejection sensitivity and children's interpersonal difficulties. *Child Development*, 69, 1074-1091. doi: 10.2307/1132363
- Downey, G., Mougios, V., Ayduk, O., London, B. E., & Shoda, Y. (2004). Rejection sensitivity and the defensive motivational system. *Psychological Science*, 15(10), 668-673. doi:10.1111/j.0956-7976.2004.00738.x

- Duru, E. ve Arslan, G. (2014). Evlenmek amacıyla evden kaçan kız ergenler: Bir olgubilim çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(41), 36-48.
- Erozkan, A. (2015). The childhood trauma and late adolescent rejection sensitivity. *The Anthropologist*, 19(2), 413-422. doi:10.1080/09720073.2015.11891675
- Erözkan, A. (2004). Üniversite öğrencilerinin kişilerarası duyarlılıkları ile reddedilme duyarlılıklarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*, 5(2), 85-98.
- Erözkan, A. (2007). Üniversite öğrencilerinin reddedilme duyarlılıkları ile sosyal kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. <http://dergisosyalbil.selcuk.edu.tr/susbed/article/view/480> sayfasından erişilmiştir.
- Feldman, S., & Downey, G. (1994). Rejection sensitivity as a mediator of the impact of childhood exposure to family violence on adult attachment behavior. *Development and Psychopathology*, 6(01), 231-247. doi:10.1017/s0954579400005976
- Fontana, A., De Panfilis, C., Casini, E., Preti, E., Richetin, J., & Ammaniti, M. (2018). Rejection sensitivity and psychopathology symptoms in early adolescence: The moderating role of personality organization. *Journal of Adolescence*, 67, 45-54. doi: 10.1016/j.adolescence.2018.05.012
- Funda-Şimşek, G. ve Büyükgöze-Kavas, A. (2018). Flört şiddetine yönelik tutum, toplumsal cinsiyet ve benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Aile Eksenli Şiddet ve Doğurduğu Sosyal Travmalar*, 171-185.
- Galliher, R. V. & Bentley, C. G. (2010). Links between rejection sensitivity and adolescent romantic relationship functioning: The mediating role of problem-solving behaviors. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 19(6), 603-623. doi: 10.1080/10926771.2010.502066
- Glasman, L., & Albarracín, D. (2006). Forming attitudes that predict future behavior: A meta-analysis of the attitude-behavior relation. *Psychological Bulletin*, 132(5), 778-822. doi:10.1037/0033-2909.132.5.778
- Godleski, S. A., Eiden, R. D., Kachadourian, L., & Lucke, J. F. (2018). Etiological pathways to rejection sensitivity in a high-risk sample. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 1-13. doi:10.1177/0146167218795486
- Göncü Köse, A., Özen-Çıplak, A., Ulaşan-Özgüle, E. T. ve Sümer, N. (2017). Reddedilme duyarlılığı ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Nesne*, 5(11), 383-403. doi: 10.7816/nesne-05-11-03
- Harper, M. S., Dickson, J. W., & Welsh, D. P. (2006). Self-silencing and rejection sensitivity in adolescent romantic relationships. *Journal of Youth and Adolescence*, 35(3), 435-443. doi:10.1007/s10964-006-9048-3
- Hazan, C., & Shaver, P. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 5, 1-22.
- Hill, E. M., Jenkins, J., & Farmer, L. (2008). Family unpredictability, future discounting, and risk taking. *The Journal of Socio-Economics*, 37, 1381-1396. doi:10.1016/j.socec.2006.12.081

- Hill, E. M., Ross, L.T., & Low, B.S. (1997). The role of future unpredictability in human risk-taking. *Human Nature*, 8(4), 287-325.
- Ibrahim, D. M., Rohner, R. P., Smith, R. L., & Flannery, K. M. (2015). Adults' remembrances of parental acceptance–rejection in childhood predict current rejection sensitivity in adulthood. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 44(1), 51-62. doi: 10.1111/fcsr.12119
- Jacobs, N., & Harper, B. (2013). The effects of rejection sensitivity on reactive and proactive aggression. *Aggressive Behavior*, 39(1), 3-12. doi: 10.1002/ab.21455
- Kahya, Y. (2018). Intimate partner violence victimization and perpetration in a Turkish female sample: Rejection sensitivity and hostility. *Journal of Interpersonal Violence*, 1-24. doi:10.1177/0886260518786499
- Karabacak, A. ve Kodan-Çetinkaya, S. (2015). Üniversite öğrencilerinin şiddet kabul düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 13-21. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/254255> sayfasından erişilmiştir.
- Kepir-Savoly, D., Ulaş, Ö. ve Demirtaş-Zorbaz, S. (2014). Üniversite öğrencilerinin çiftler arası şiddeti kabul düzeylerini etkileyen etmenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(42), 173-183.
- Khaleque, A., Uddin, M.K., Hossain, K.N., Siddique, N., & Shirin, A. (2019). Perceived parental acceptance–rejection in childhood predict psychological adjustment and rejection sensitivity in adulthood. *Psychological Studies*, 64(1), 447-454. doi:10.1007/s12646-019-00508-z
- Kim, M. S., & Hunter, J. E. (1993). Attitude–behavior relations: A meta-analysis of attitudinal relevance and topic. *Journal of Communication*, 43(1), 101-142. doi:10.1111/j.1460-2466.1993.tb01251.x
- Koç, M., Uğur, E., Çolak, Ç. H. ve Yolcu, M. N. (2018). Sosyal anksiyete-reddedilme duyarlılığı ve psikolojik belirtilerin yapısal eşitlik modeliyle incelenmesi. *ERPA International Congresses on Education Book of Proceedings*, 281-286.
- Kodan-Çetinkaya, S. (2013). Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Nesne*, 1(2), s.21-43. doi: 10.7816/nesne-01-02-02
- Kolak, A. M., Van Wade, C. L., & Ross, L. T. (2018). Family unpredictability and psychological distress in early adulthood: The role of family closeness and coping mechanisms. *Journal of Child and Family Studies*, 27, 3842-3852. doi: 10.1007/s10826-018-1211-4
- Kraines, M.A., & Wells, T. T. (2017) Rejection sensitivity and depression: Indirect effects through problem solving, *Psychiatry*, 80(1), 55-63, doi: 10.1080/00332747.2016.1185891
- Kross, E., Egner, T., Ochsner, K., Hirsch, J., & Downey, G. (2007). Neural dynamics of rejection sensitivity. *Journal of Cognitive Neuroscience*, 19(6), 945-956. doi:10.1162/jocn.2007.19.6.945

- Lewis, M. ve Goldberg, S. (1968). Perceptual-cognitive development in infancy: A generalized expectancy model as a function of the mother-infant interaction. *Merrill-Palmer Quarterly of Behavior and Development*, 15, 81-100. doi: 10.1002/j.2333-8504.1968.tb00568.x
- Markowitz, F. E. (2001). Attitudes and family violence: Linking intergenerational and cultural theories. *Journal of Family Violence*, 16(2), 205-218.
- Marston, E. G., Hare, A., & Allen, J. P. (2010). Rejection sensitivity in late adolescence: Social and emotional sequelae. *Journal of Research on Adolescence*, 20(4), 959-982. doi: 10.1111/j.1532-7795.2010.00675.x
- Mcdonald, K. L., Bowker, J. C., Rubin, K. H., Laursen, B., & Duchene, M. S. (2010). Interactions between rejection sensitivity and supportive relationships in the prediction of adolescents' internalizing difficulties. *Journal Youth Adolescence*, 39, 563-574. doi: 10.1007/s10964-010-9519-4
- Mellin, E. A. (2008). Rejection sensitivity and college student depression: Findings and implications for counseling. *Journal of College Counseling*, 11, 32-41.
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı. (t.y.) *Şiddet döngüsü*. <https://morcati.org.tr/siddetindongusu/> sayfasından erişilmiştir.
- Murphy, A. M., & Russell, G. (2016). Rejection sensitivity, jealousy, and the relationship to interpersonal aggression. *Journal of Interpersonal Violence*, 33(13), 2118-2129. doi:10.1177/0886260515622572
- Normansell, K. M., & Wisco, B. E. (2017). Negative interpretation bias as a mechanism of the relationship between rejection sensitivity and depressive symptoms. *Cognition and Emotion*, 31(5), 950-962. doi: 10.1080/02699931.2016.1185395
- Oktan, V. (2012). Beden imajı ve reddedilme duyarlılığının öznel iyi oluşu yordama gücü. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 11(22), 119-134.
- Oktay, F. ve Uluç, S. (2019). The Turkish adaptation study of the retrospective family unpredictability scale. *International Social Sciences Studies Journal*, 5(31), 1153-1161. doi: 10.26449/sss.1307
- Öztürk, M. ve Tire, O. (2019). Sosyodemografik değişkenler ve namus adına kadına uygulanan şiddete yönelik tutum: Üniversite gençliği üzerine bir araştırma. *Turkish Studies-Social Sciences*, 14(6), 3383-3400. doi: 10.29228/TurkishStudies.39837
- Ross, L. T. & McDuff, J. A. (2008). The retrospective family unpredictability scale: Reliability and validity. *Journal of Child and Family Studies*, 17, 13-27. doi: 10.1007/s10826-007-9138-1
- Ross, L. T., & Hill, E. M. (2000). The family unpredictability scale: reliability and validity. *Journal of Marriage and the Family*, 62, 549-562. doi: 10.1111/j.1741-3737.2000.00549.x
- Ross, L. T., & Hill, E. M. (2001). Drinking and parental unpredictability among adult children of alcoholics: A pilot study. *Substance Use & Misuse*, 36(5), 609-638. doi: 10.1081/JA-100103563

- Ross, L. T., & Hill, E. M. (2002). Childhood unpredictability, schemas for unpredictability, and risk taking. *Social Behavior and Personality*, 30(5), 453-474. doi: 10.2224/sbp.2002.30.5.453
- Ross, L. T., & Hill, E. M. (2004). Comparing alcoholic and nonalcoholic parents on the family unpredictability scale. *Psychological Reports*, 94, 1385-1391.
- Ross, L. T., & Miller, J. R. (2009). Parental divorce and college students: The impact of family unpredictability and perceptions of divorce, *Journal of Divorce & Remarriage*, 50(4), 248-259. doi: 10.1080/10502550902790746
- Ross, L. T., & Wynne, S. (2010). Parental depression and divorce and adult children's well-being: The role of family unpredictability. *Journal of Child and Family Studies*, 19, 757-761. doi: 10.1007/s10826-010-9366-7
- Ross, L. T., Hood, C. O., & Short, S. D. (2016). Unpredictability and symptoms of depression and anxiety. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 35(5), 371-385. doi: 10.1521/jscp.2016.35.5.371
- Sarısoy, G. (2017). *Personality disorders in relation to early childhood experiences, rejection sensitivity, and emotion regulation processes*. Unpublished master thesis. Middle East Technical University Graduate School of Social Sciences, Ankara.
- Saylan, E. (2020). *Ergenlerde beden imajı, reddedilme duyarlılığı ve öz-yeterlik arasındaki ilişkiler: Bir ölçek geliştirme çalışması ve uygulaması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Schaan, V. K., & Vögele, C. (2016). Resilience and rejection sensitivity mediate long-term outcomes of parental divorce. *European Child & Adolescence Psychiatry*, 25(11), 1267-1269. doi: 10.1007/s00787-016-0893-7
- Seligman, M. E. P. (1972). Learned helplessness. Retrieved from <https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev.me.23.020172.002203>
- Sezer, Ö. ve Sumbas, E. (2018). Üniversite öğrencilerinin çiftler arası şiddeti kabullerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(56), 638-649. doi: 10.17719/jisr.20185639036
- Shrigley, R. L. (1990). Attitude and behavior are correlates. *Journal of Research in Science Teaching*, 27(2), 97-113. doi: 10.1002/tea.3660270203
- Staebler, K., Helbing, E., Rosenbach, C., & Renneberg, B. (2011). Rejection sensitivity and borderline personality disorder. *Clinical Psychology and Psychotherapy*, 18, 275-283. doi: 10.1002/cpp.705
- Sünetçi, B., Say, A., Gümüştepe, B., Enginkaya, B., Yıldızdoğan, Ç. ve Yalçın, M. (2016). Üniversite öğrencilerinin flört şiddeti algıları üzerine bir araştırma. *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi*, 16(1), 56-83.
- Szepeswol, O., Zamir, O., & Simpson, J. A. (2019). The effect of early-life harshness and unpredictability on intimate partner violence in adulthood: A life history perspective. *Journal of Social and Personal Relationships*, 36(5) 1542-1556. doi: 10.1177/0265407518806680

- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Boston: Allyn & Bacon.
- Uçar, T., Aksoy-Derya, Y., Karaaslan, T. ve Akbaş-Tunç, Ö. (2017). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve şiddet davranışları. *Sürekli Tıp Eğitimi dergisi*, 26(3), 96-103.
- Ünal, B ve Gülseren, L. (2020). COVID-19 pandemisinin görünmeyen yüzü: Aile içi kadına yönelik şiddet. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 23(1), 89-94. doi: 10.5505/kpd.2020.37973
- Vernberg, E. M., Jacobs, A. K., & Hershberger, S. L. (1999). Peer victimization and attitudes about violence during early adolescence. *Journal of Clinical Child Psychology*, 28(3), 386-395. doi: 10.1207/s15374424jccp280311
- Volz, A. R., & Kerig, P. K. (2010). Relational dynamics associated with adolescent dating violence: The roles of rejection sensitivity and relational insecurity, *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 19(6), 587-602. doi: 10.1080/10926771.2010.502088
- Vural, P. I., İnangil, D. ve Körpe, G. (2020). Üniversite öğrencilerinin şiddete ve aile içi şiddete yönelik tutumları ve ilişkili faktörler. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 3(3) , 272-279. doi: 10.38108/ouhcd.777785
- Wang, Y., & Chung, M. C. (2020). Linking rejection sensitivity, shyness and unsociability with posttraumatic stress disorder and psychiatric co-morbidity among chinese adolescents. *Psychiatric Quarterly*, 91, 309–319. doi: 10.1007/s11126-019-09701-9
- Weinstein, A., Abu, H. B., Timor, A. & Mama, Y. (2016). Delay discounting, risk-taking, and rejection sensitivity among individuals with internet and video gaming disorders. *Journal of Behavioral Addictions*, 5(4), 674-682. doi: 10.1556/2006.5.2016.081
- World Health Organization. (2002). *World report on violence and health: Summary*. Geneva: World Health Organization.
- Worley, T., & Samp, J. (2018). Rejection sensitivity, complaint-related communication, and relational satisfaction: A mediation analysis. *Personal Relationships*, 25(3), 302-315. doi:10.1111/pere.12245
- Yıldırım, F. (2016). *Aile öngörülemezliği ve ebeveynleşmenin üniversite öğrencilerinin depresyon düzeyleri, öfke tarzları ve obsesif inanışları üzerindeki etkilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yüksel, R. (2015). *Hemşirelik öğrencilerinde yalnızlık ile reddedilme duyarlılığı ve sosyal kaygı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Aydın.
- Zimmer-Gembeck, M. J., & Nesdale, D. (2013). Anxious and angry rejection sensitivity, social withdrawal, and retribution in high and low ambiguous situations. *Journal of Personality*, 81(1), 29-38. doi: 10.1111/j.1467-6494.2012.00792.x

Zimmer-Gembeck, M. J., Nesdale, D., Webb, H. J., Khatibi, M., & Downey, G. (2016). A longitudinal rejection sensitivity model of depression and aggression: Unique roles of anxiety, anger, blame, withdrawal and retribution. *Journal of Abnormal Child Psychology*, *44*(7), 1291-1307. doi: 10.1007/s10802-016-0127-y

EKLER

Ek 1. Etik Kurul İzni

Ek 2. Bilgilendirilmiş Onam Formu

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Değerli Katılımcı,

Bu araştırma, Pamukkale Üniversitesi Aile Danışmanlığı bölümü yüksek lisans öğrencisi Ayşenur TUTUCU tarafından Prof. Dr. Nalan KALKAN OĞUZHANOĞLU danışmanlığında yürütülen bir tez çalışmasıdır. Araştırmanın amacı; aile öngörülemezliği, reddedilme duyarlılığı ve şiddete yönelik tutumlar arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Çalışmaya; 18-30 yaş arası, anne ve babası HAYATTA olan LİSANS öğrencileri katılabilmektedir. Araştırma yaklaşık 10-15 dakika sürmektedir ve süre kısıtlaması bulunmamaktadır. Araştırma sonuçlarının sağlıklı olabilmesi için yönergelerin dikkatli okunması, TÜM soruların SAMİMİ ve SİZİ EN DOĞRU YANSITAN BİÇİMDE yanıtlanması önemlidir. Çalışma esnasında sizden kimlik bilgileri (ad-soyad, TC kimlik no vb.) İSTENMEMEKTEDİR. Araştırmadan elde edilen veriler GİZLİ TUTULACAK ve TOPLU olarak değerlendirilecektir.

Araştırmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Ölçeklerde rahatsızlık hissedeceğiniz soru bulunmamaktadır ancak katılım sırasında sorulardan ya da başka bir nedenden ötürü herhangi bir rahatsızlık hissederseniz katılımınızı sonlandırabilirsiniz.

Araştırma veya araştırmanın sonuçları hakkında bilgi almak isterseniz aşağıda yer alan e-mail adresi aracılığıyla araştırmacıyla iletişime geçebilirsiniz.

Araştırmaya katılımınız için şimdiden teşekkürler.

Psikolog Ayşenur TUTUCU

aysenurtutucu@gmail.com

Ek 3. Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Yaşınız? .....
2. Cinsiyetiniz?
( ) Kadın ( ) Erkek
3. Yaşadığınız il?.....
4. Okuduğunuz üniversite?.....
5. Fakülteniz ve Bölümünüz?.....
6. Sınıfınız?
( ) 1.Sınıf ( ) 2.Sınıf ( ) 3.Sınıf ( ) 4.Sınıf ( ) 5.sınıf ( ) 6.Sınıf
7. Yaşamınızın büyük çoğunluğunu nerede geçirdiniz?
( ) Köy ( ) Kasaba ( ) Şehir ( ) Büyükşehir
8. Medeni durumunuz?
( ) Bekar ( ) Nişanlı /Sözlü ( ) Evli
9. Aylık eve giren toplam gelir düzeyiniz? (Türk Lirası olarak)
( ) 1000 altı ( ) 1000-2500 ( ) 2501-5000 ( ) 5000 ve üzeri
10. Anneniz:
( ) Sağ ( ) Hayatta değil
( ) Öz ( ) Üvey
11. Babanız:
( ) Sağ ( ) Hayatta değil
( ) Öz ( ) Üvey
12. Annenizin yaşı? .....
13. Babanızın yaşı? .....
14. Annenizin mesleği? .....
15. Babanızın mesleği? .....
16. Annenizin eğitim durumu:
( ) Okuryazar değil ( ) Okuryazar ( ) İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Üniversite
( ) Lisansüstü

17. Babanızın eğitim durumu:

- Okuryazar değil Okuryazar İlkokul Ortaokul Lise Üniversite
 Lisansüstü

18. Anne ve babanız:

- Birlikteler
 Boşandılar. Evet ise siz kaç yaşındaydınız? .....
 Annem bir başkasıyla evlendi.
 Babam bir başkasıyla evlendi.
 Annem ve babam tekrar birbirleriyle evlendiler.
 İki de herhangi bir evlilik yapmadılar.

19. Kardeşiniz var mı?

- Hayır Evet ise sayısı .....
Ailenizin kaçınıcı çocuğusunuz? .....

20. Şu anda devam etmekte olan romantik bir ilişkiniz var mı?

- Hayır Evet. Ne kadar zamandır devam ediyor? .....

21. Çocuğunuz var mı?

- Hayır Evet ise
sayısı.....

22. Kimlerle yaşıyorsunuz?

- Anne/Babayla Yurtta Evde arkadaşlarla Evde tek başına
 Diğer

Ek 4. Geçmişe Dönük Aile Öngörülemezliği Ölçeği

Geçmişe Dönük Aile Öngörülemezliği Ölçeği (GDAÖÖ)

Aşağıda aile içi davranışları ve ailelerin sorunlarla nasıl başa çıktığını tanımlayan bazı ifadeler bulunmaktadır. Bu ifadeleri yanıtlarken 18 yaşına kadar içinde büyüdüğünüz aileyi dikkate alınız. Lütfen her bir ifadeyi dikkatlice okuyunuz. Eğer bir ifade size ve içinde büyüdüğünüz ailenize uygunsa, sizi ve ailenizi bu süre boyunca ne kadar tanımladığını göstermek için uygun seçeneği işaretleyiniz.

Her bir ifade sizi ve içinde büyüdüğünüz ailenizi ne kadar tanımlıyor?

		Hiç	Çok az	Kısmen	Çok	Çok fazla
1.	Annem her gün her bir çocuğuyla zaman geçirirdi.					
2.	Babam her gün her bir çocuğuyla zaman geçirirdi.					
3.	Hafta içlerinde her akşam (pazartesi cumaya kadar), yemek hep aynı saatte yenirdi.					
4.	Bir yerlerimi incittiğimde, ilk yardım için annemin yanına giderdim.					
5.	Bir yerlerimi incittiğimde, ilk yardım için babamın yanına giderdim.					
6.	Ebeveynlerim faturalarımızı ne zaman ödeyip ne zaman ödeyemeyeceklerinden asla emin olamazlardı.					
7.	Ne zaman sofraya oturacağımızı tahmin etmek zordu.					
8.	Her nerede ihtiyacım olsa annemin bana ulaşabileceğine güvenirdim.					
9.	Her nerede ihtiyacım olsa babamın bana ulaşabileceğine güvenirdim.					
10.	Belirli bir durumda annemin nasıl davranacağı o anki ruh haline (kendini nasıl hissettiğine) bağlıydı.					
11.	Belirli bir durumda babamın nasıl davranacağı o anki ruh haline (kendini nasıl hissettiğine) bağlıydı.					
12.	Ailemizin yiyecek ve barınma (kira ya da ev kredisi ödemeleri) için her zaman yeterli miktarda parası vardı.					
13.	Duygularım incindiğinde rahatlamak için anneme giderdim.					
14.	Duygularım incindiğinde rahatlamak için babama giderdim.					
15.	Annem bazen ne söylediğini düşünmeden bana bağırırdı.					

16.	Babam bazen ne söylediğini düşünmeden bana bağırdı.					
17.	Hafta içi (pazartesten cumaya kadar) akşam yemeğinde masaya aynı kişiler oturur ve yemek yerdı.					
18.	Annem, onun için ne kadar önemli olduğumu düzenli olarak hissettirirdi.					
19.	Babam, onun için ne kadar önemli olduğumu düzenli olarak hissettirirdi.					
20.	Sorun çıkardığımda annemin bana müdahale edip etmeyeceği o anki ruh haline bağlıydı.					
21.	Sorun çıkardığımda babamın bana müdahale edip etmeyeceği o anki ruh haline bağlıydı.					
22.	Bir şey canımı sıktığında anneme anlatırdım.					
23.	Bir şey canımı sıktığında babama anlatırdım.					
24.	Hafta içi, herkes sadece kendi akşam yemeğini hazırlarsa, bu daha kolay olurdu.					
25.	Annemin farklı durumlarda nasıl davranacağı öngörülemezdi.					
26.	Babamın farklı durumlarda nasıl davranacağı öngörülemezdi.					
27.	Evden kahvaltı etmeden çıkardık.					
28.	Bazı aylarda harcayacak çok paramız olurdu, diğer aylarda ise oldukça parasız olurduk.					

Ek 5. Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği

Reddedilme Duyarlılığı Ölçeği (Üniversite Öğrencileri Formu)

YÖNERGE. Aşağıdaki her bir madde genelde üniversite öğrencilerinin bazen diğer kişilerden talep ettiği şeyleri tanımlamaktadır. Lütfen, her bir durumda/koşulda bulunduğunuzu düşünün ve cevaplarınızı ona göre verin. Her bir soruda, sizin için uygun olan numarayı daire içine alarak işaretlemeleri yapınız.

- Maddeleri değerlendirirken, karşınızdaki kişinin (örneğin, bir hocanız veya bir arkadaşınızla ilgili olan maddelerde) lütfen belirli bir kişiyi değil, **ORTALAMA BİR KİŞİYİ DÜŞÜNEREK** yanıt veriniz.
- Araştırma, **özel kişilere karşı olan tutumlarınızı değil, GENEL TUTUMLARINIZI** incelemektedir.

➤ **Her bir maddenin ardından gelen şu soruları yanıtlamanız beklenmektedir:**

- 1) Başkalarının size tepkisi konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duvarınız?**
- 2) İlgili durumda diğer kişilerin ne tür tepki verebileceğini düşünürsünüz?

1. Sınıftaki birine notlarını ödünç alıp alamayacağınızı soruyorsunuz.

- Kişinin notlarını vermek isteyip istemeyebileceği ile ilgili olarak ne kadar **endişe eder veya kaygı duvarınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam
duyarım

Çok endişelenirim / Kaygı
duyarım

1   2   3   4   5   6

- Bu kişinin notlarını bana isteyerek vermesini beklerdim.

Çok küçük ihtimalle

Çok büyük ihtimalle

1   2   3   4   5   6

2. Romantik partnerinizden sizinle aynı eve taşınmasını istiyorsunuz.

- Romantik partnerinizin sizinle aynı eve taşınmayı isteyip istemeyeceği ile ilgili ne kadar **endişe eder veya kaygı duvarınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam
duyarım

Çok endişelenirim / Kaygı
duyarım

1   2   3   4   5   6

- Romantik partnerimin benimle aynı eve taşınmayı istemesini beklerdim.

Çok küçük ihtimalle

Çok büyük ihtimalle

1   2   3   4   5   6

3. Yurtdışı gezisine gitmek için ebeveynlerinizden destek istiyorsunuz.

- Ebeveynlerinizin size yardımcı olmayı isteyip istemeyebileceği ile ilgili ne kadar **endişe eder veya kaygı duvarınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam
duyarım

Çok endişelenirim / Kaygı

1 2 3 4 5 6

- Onların (Ebeveynlerimin) bana yardım etmek için istekli olmalarını beklerdim.

Çok küçük ihtimalle

Çok büyük ihtimalle

1 2 3 4 5 6

4. Yeni tanıştığınız birine çıkma teklif ediyorsunuz.

- Kişinin sizinle çıkmak isteyip istemeyebileceği ile ilgili ne kadar **endişe eder veya kaygı duvarınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam
duyarım

Çok endişelenirim / Kaygı

1 2 3 4 5 6

- O kişinin benimle çıkmayı istemesini beklerdim.

Çok küçük ihtimalle

Çok büyük ihtimalle

1 2 3 4 5 6

5. Romantik partneriniz bütün arkadaşlarla birlikte dışarı çıkmayı planlıyor, ancak siz geceyi sadece partnerinizle geçirmek istiyorsunuz ve bunu ona söylediniz.

- Romantik partnerinizin bu isteğinizi kabul edip etmeyebileceği ile ilgili ne kadar **endişe eder veya kaygı duvarınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam
duyarım

Çok endişelenirim / Kaygı

1 2 3 4 5 6

- Romantik partnerimin bu isteğimi kabul etmeye istekli olmasını beklerdim.

Çok küçük ihtimalle

Çok büyük ihtimalle

1 2 3 4 5 6

6. Günlük harcamalarınızı karşılamak için ebeveynlerinizden harçlığınızı arttırmalarınızı istiyorsunuz.

- Ebeveynlerinizin bu isteğinizi kabul edip etmeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duvarınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam
duyarım

Çok endişelenirim / Kaygı

1 2 3 4 5 6

- Ebeveynlerimin yardımcı olmaya istekli olmalarını beklerdim.

Çok küçük ihtimalle
1 2 3 4 5 Çok büyük ihtimalle
6

7. Derste yeni tanıştığınız birine birlikte kahve içmeyi teklif ediyorsunuz.

- Kişinin sizinle gelmeyi isteyip istemeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duvarınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

1 2 3 4 5 6

- Diğer kişinin benimle gelmeyi istemesini beklerdim.

Çok küçük ihtimalle
1 2 3 4 5 Çok büyük ihtimalle
6

8. Yakın bir arkadaşınıza onu ciddi şekilde üzecek bir şey söyledikten ya da yaptıktan sonra, yaklaşıyor ve konuşmak istiyorsunuz.

- Arkadaşınızın bu durumda sizinle konuşmak isteyip istemeyeceği ile ilgili ne kadar **endişe eder veya kaygı duvarınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

1 2 3 4 5 6

- Hemen benimle konuşup sorunlarımızı çözmek istemesini beklerdim.

Çok küçük ihtimalle
1 2 3 4 5 Çok büyük ihtimalle
6

9. Dersten sonra hocanıza anlamadığınız bir konuda soru yöneltip size fazladan zaman ayırıp ayıramayacağını soruyorsunuz.

- Hocanızın size yardım etmeyi isteyip istemeyeceği ile ilgili ne kadar **endişe eder veya kaygı duvarınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam Çok endişelenirim / Kaygı duyarım

1 2 3 4 5 6

- Hocamın bana yardımcı olmak için istekli olmasını beklerdim.

Çok küçük ihtimalle
1 2 3 4 5 Çok büyük ihtimalle
6

10. Okulunuzu bitirdikten sonraki yıllarda ailenizden para istiyorsunuz.

- Ebeveynlerinizin size para vermeyi isteyip istemeyebilecekleri konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duyarsınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam
duyarım

Çok endişelenirim / Kaygı

1 2 3 4 5 6

- Ebeveynlerimin para talebimi kabul etmek konusunda istekli olmalarını beklerdim.

Çok küçük ihtimalle
ihtimalle

Çok büyük

1 2 3 4 5 6

11. Okul tatilinde bir arkadaşınızla birlikte tatile gitmeyi teklif ediyorsunuz.

- Arkadaşınızın sizinle tatile gelmeyi isteyip istemeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duyarsınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam
duyarım

Çok endişelenirim / Kaygı

1 2 3 4 5 6

- Teklifimin memnuniyetle kabul edilmesini beklerdim.

Çok küçük ihtimalle
ihtimalle

Çok büyük

1 2 3 4 5 6

12. Çok kırıcı bir tartışmadan sonra romantik partnerinize telefon ediyor ve onu görmek istediğinizi söylüyorsunuz.

- Romantik partnerinizin sizi görmeyi isteyip istemeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duyarsınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam
duyarım

Çok endişelenirim / Kaygı

1 2 3 4 5 6

- Romantik partnerimin de beni görmeye istekli olmasını beklerdim.

Çok küçük ihtimalle
ihtimalle

Çok büyük

1 2 3 4 5 6

13. Arkadaşınıza ondan bir şeyini ödünç alıp alamayacağınızı soruyorsunuz.

- Arkadaşınızın size istediğiniz şeyi verip vermeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duyarsınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam

Çok endişelenirim / Kaygı

duyarım

1 2 3 4 5 6

- Arkadaşımın istediğim şeyi ödünç vermeye istekli olmasını beklerdim.

Çok küçük ihtimalle
ihtimalle

Çok büyük

1 2 3 4 5 6

14. Ebeveynlerinizden sizin için önemli ancak onlar için sıkıcı ve gelmesi zahmetli olabilecek bir etkinliğe sizinle beraber gelmelerini istiyorsunuz.

- Ebeveynlerinizin sizinle gelmeyi isteyip istemeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duyarsınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam

Çok endişelenirim / Kaygı

duyarım

1 2 3 4 5 6

- Ebeveynlerimin benimle gelmeyi kabul etmelerini beklerdim.

Çok küçük ihtimalle
ihtimalle

Çok büyük

1 2 3 4 5 6

15. Bir arkadaşınızdan size ciddi bir yardımda bulunmasını istiyorsunuz.

- Arkadaşınızın bu yardımı yapmak isteyip istemeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duyarsınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam

Çok endişelenirim / Kaygı

duyarım

1 2 3 4 5 6

- Arkadaşımın bu yardım isteğimi kabul etmesini beklerdim.

Çok küçük ihtimalle
ihtimalle

Çok büyük ihtimalle

1 2 3 4 5 6

16. Romantik partnerinize sizi gerçekten sevip sevmediğini soruyorsunuz.

- Romantik partnerinizin sizi gerçekten sevdiğini söyleyip söylemeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duyarınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam
duyarım

Çok endişelenirim / Kaygı

1 2 3 4 5 6

- Romantik partnerimin beni gerçekten çok sevdiğini söylemeye istekli olmasını beklerdim.

Çok küçük ihtimalle
ihtimalle

Çok büyük

1 2 3 4 5 6

17. Bir partiye gidiyorsunuz ve odanın diğer köşesinde birini fark ediyorsunuz, ona beraber dans etmeyi teklif ediyorsunuz.

- Dans etmeyi teklif ettiğiniz kişinin teklifinizi kabul edip etmeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duyarınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam
duyarım

Çok endişelenirim / Kaygı

1 2 3 4 5 6

- Dans etmeyi teklif ettiğim kişinin bu teklifimi memnuniyetle kabul etmesini beklerdim.

Çok küçük ihtimalle
ihtimalle

Çok büyük

1 2 3 4 5 6

18. Ailenizle tanıştırmak üzere romantik partnerinizden sizinle eve gelmesini istiyorsunuz.

- Romantik partnerinizin ailenizle tanışmayı isteyip istemeyebileceği konusunda ne kadar **endişe eder veya kaygı duyarınız?**

Hiç endişelenmem / Kaygı duymam
duyarım

Çok endişelenirim / Kaygı

1 2 3 4 5 6

- Romantik partnerimin ailemle buluşmayı memnuniyetle kabul etmesini beklerdim.

Çok küçük ihtimalle
ihtimalle

Çok büyük

1 2 3 4 5 6

Ek 6. Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği

Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği

Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuduktan sonra kendinizi değerlendirip sizin için en uygun seçeneğin karşısına çarpı (X) işareti koyunuz. Seçenekler 1'den (Hiç katılmıyorum) 7'ye (Kesinlikle katılıyorum) doğru sıralanmaktadır.								
1	Şiddet suçları şiddetle cezalandırılmalıdır.	1	2	3	4	5	6	7
2	Her ulusun her an hazır ve güçlü bir ordusu olmalıdır.	1	2	3	4	5	6	7
3	Silah üretimi gereklidir.	1	2	3	4	5	6	7
4	Savaş çoğu kez gereklidir.	1	2	3	4	5	6	7
5	Hükümet üniversitedeki ayaklanmaları kontrol edebilmek için silahlı güçleri sevk etmelidir.	1	2	3	4	5	6	7
6	Ülkemiz uluslar arası alanlarda askeri anlamda saldırgan olmalıdır.	1	2	3	4	5	6	7
7	Ülkemiz güç kullanarak sınırlarını koruma hakkına sahiptir.	1	2	3	4	5	6	7
8	Çocuğun itaatsiz davranışları fiziksel olarak cezalandırılmalıdır.	1	2	3	4	5	6	7
9	Yaramaz bir çocuğa hızlı bir tokat atmak sorunu çözmek için en kısa çözümdür.	1	2	3	4	5	6	7
10	Öfke nöbeti geçiren çocuğun poposuna vurulabilir.	1	2	3	4	5	6	7
11	Hak ettiklerinde, çocukların fiziksel olarak cezalandırılması onların sorumluluk sahibi ve olgun bir yetişkin olmalarını sağlar.	1	2	3	4	5	6	7
12	Kurallara uymayan çocuklar sopa ile dövülebilir.	1	2	3	4	5	6	7
13	Bir yetişkin kurallara uymayan çocuğu sopa ile dövmelidir.	1	2	3	4	5	6	7
14	Sadakatsiz davranan kişiye eşi tarafından şiddet uygulanması kabul edilebilir bir davranıştır.	1	2	3	4	5	6	7
15	Hakaret eden veya aşağılayan kişiye eşi tarafından tokat atılması kabul edilebilir bir durumdur.	1	2	3	4	5	6	7
16	Meydan okuması durumunda bir eşin diğerine tokat atması kabul edilebilir bir durumdur.	1	2	3	4	5	6	7
17	Aldatması durumunda kişiye eşi tarafından şiddet uygulanması kabul edilebilir bir durumdur.	1	2	3	4	5	6	7